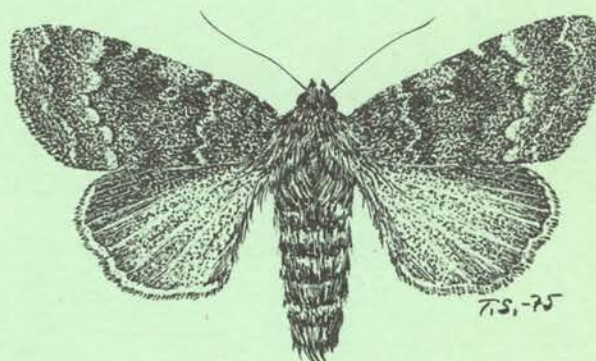
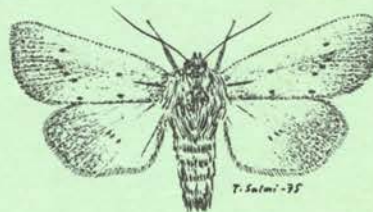

Coenonympha hero (L.)
(Ka, Ik) 30 mm

Amphipyra berbera Rungs
49 mm

Photedes brevilinea (Fenn.)
(1967) 35 mm

Arvoisa seuramme jäsen.

Tammikuun kokouksessa 17.1.1968 oli läsnä 56 jäsentä. Jäseniksi hyväksyttiin teini Erkki Lampimäki, biol.yo. Jorma Sorjonen ja teini Jorma Kyrki. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin teinit Pertti Alanne ja Martti Kohonen. Toimistonhoitaja Eino J. Seppänen on lahjoittanut seuran kirjastoon huomattavan määrän kasvi- ja perhoskirjoja, joista luettelo tulee kiertokirjeessä myöhemmin. Toimistonhoitaja Seppäselle on seuran puolesta lähetetty kiitoskirje. - Majuri Ilkka Jalas ilmoittaa tilattujen etikettien olevan valmiina ja häneltä saatavissa.

Illan esitelmän piti kansakoulunopettaja Tauno Uppala aiheesta "Harrastelija ja makroelokuvaus". Lisäksi hän esitti muutamia värifilmejä perhosista ja muurahaisista.

Makrokuvauksella tarkoitetaan yleensä sellaista valo- tai elokuvauksia, jossa esine tai eliö kuvautuu filmikalvolle suunnilleen luonnollisessa koossa. Käytännössä sen voi katsoa alkavan siitä, kun tarvitaan erityisvälineitä kuvakentän rajaamisessa pienemmäksi kuin mitä se objektiivilla normaalisti on mahdollista. Tämä tapahtuu tavallisimmin n.s. loittorenkaililla, joilla objektiivi saadaan loitommaksi filmikalvolta. Tällöin kuva suurenee ja kuvaportti rajaa siitä filmille vain osan.

Välineistölle asetettavia erityisvaatimuksia makroelokuvaus- sessa:

1. Kameran rungon pitää olla ns. reflexytyyppiä, jolloin etsimestä näkyy tarkoin juuri se kuva, mikä tulee filmikalvollekin. Tähtäys tapahtuu siis objektiivin läpi.

2. Objektiivien pitää olla irroitettavissa rungosta.

3. Korkealuokkainen teleobjektiivi.

4. Tukeva jalusta eli statiivi. Makroelokuvaus ei ole ollenkaan mahdollista ilman jalustaa. (Valotusaika kuvaruutua kohti nopeudella 16 kuvaa sekunnissa on n. 45 S.)

Osa 8 mm:n kaitafilmaajan makrotaulukkoa 75 mm:n objektiiville:

loittoren- kaija mm	kuvakenttä mm x mm	Kuvausetais. filmikalvolta	Aukko	Syvyystark- kuus
-	55 x 75	1500 mm	8	150 mm
5	50 x 70	1230 "	7,1	100 "
10	28 x 37	700 "	7,1	27 "
20	14 x 18	450 "	6,3	5 "
40	7 x 9	330 "	5	1,3 "
---	---	---	---	---
75	3,7 x 4,9	300	4	0,25 "

Lähtöaukko 8 oletettu valotusmittarilla saatu normaaliarvo.

Muut aukonarvot korjattuja.

Taulukosta huomataan mm, että tällä objektiivilla päästään helposti kuvakenttään 7 x 9 mm, mikä hyönteiskuvaajalle on sangen houkutteleva koko. Syvyystarkkuuttakin on aukolla 5 vielä 1,3 mm ja kuvausetaisyys melko siedettävä eli 33 cm.

Päiväperhosten kuvaaja selviytyy hyvin ilman loittorenkaitakin, onhan normaalitarkennuksella kuvakenttä 1,5 m:n päästä 75 x 55 mm.

Vaikeinta ja tärkeintä itse kuvauksessa makroelokuvaajalla lienee riittävän nopeuden saaminen kuvaustekniikkaansa, jos mieli saada autenttisia elokuvia. Kameran ja statiivin sijoitus, valonmittaus, etäi-

syystarkennus jne pitää suorittaa perhoskedolla hyvin nopeasti. Tottuneella ja nopealla kuvaajalla voi yrittysten suhde saamiinsa filminpätkiin olla 10:1.

On selvää, että autenttisisessa luonnonkuvauksessa otettu filmimetrimäärä kohoaa suureksi verrattuna siihen, mikä siitä kelpaa lopulliseen elokuvaversioon. Hyötysuhde voi olla 5 - 50% riippuen kuvaajasta ja siitä elokuvasta, mitä tehdään.

Keskustelussa todettiin hyvien varusteiden tulevan melko kalliiksi, joten valmiin filmin hinta on melko korkea, koska kuvatusta materiaalista voidaan käyttää ainoastaan paras osa. Lisäksi tehtaot lopettavat 8 mm kameroiden valmistuksen ja siirtyvät vähitellen kokonaan 16 mm koon, jolloin kustannukset nousevat vielä melkoisesti. Negatiiviseksi puoleksi todettiin myös monien raskaitten varusteiden kuljetus. Esitetyt filmit olivat kuitenkin hyvin kauniita ja kiinnostavia ja luultavasti moni seuran jäsen, jolla jo nyt on kuvaukseen sopivat laitteet tulevana kesänä kokeilee elävien hyönteisten filmausta.

LuK Kalevi Keyhäs esitti maalle uuden yökkösen, Arenostola brevilinea Fenn. naarasyksilön, jonka hän oli saanut Tvärminnestä valorysälä 6.9.1967. Laji on löydetty Euroopassa seuraavilta paikoilta: Englanti, Norfolk; Ranska, Epannes; Hollanti, Texel ja Leeuwarden; sekä lähinnä meitä Pohjois-Saksasta Wolgastista (ssp. manteufeli) läheltä Itämeren rannikkoa. Aasiassa (ssp. impudica) lajia on tavattu paikoittain Kaukasukselta Japaniin.

Tvärminnen yksilö muistuttaa eniten saksalaista ssp. manteufelia, siipiväli 38 mm. Siipien väri on saman kaltainen kuin Chilodes maritimalla ja Meliana flammealla. Etusiivet suhteellisen leveät ja niiden kärjet pyöristyneet. Ulomman poikkiviirun muodostaa 6 - 7 mustaa suonipistettä. Tyvässä selvä mutta lyhyt musta juova (joka voi lajilta puuttuakin). Suonet ovat, varsinkin siiven ulko-osassa, valkeat ja erottuvat selvästi harmaasta pohjaväristä.

Laji elää Phragmitöksellä ja sen olinpaikkoina ovat etenkin ruovikkojen korkeammalla sijaitsevat laidat.

Yliopp. Kari Ahti esitti 29.8.1967 Käpylästä saamansa Antitype chi-yksilön, jonka takasiivet ovat kaistoittain valkeat ja tummat. Yksilö on mahdollisesti gynandromorfi. Prof. Esko Suomalainen mainitsi johtaja E.A.Hellmannin aikoinaan esittäneen seuran kokouksessa L. virgaurae-yksilön, joka myös oli tällainen ei bilateraalin gynandromorfi.

Fil.maist. Osmo Heikinheimo: Syksyllä 1967 tuotiin tuhoeläintutkimuslaitokselle Tikkurilasta eräästä kasvihuoneesta krysanteemeja, joiden miltei jokaisessa verson kärjessä oli pieni perhostoukka, joka oli syönyt itsensä kasvupisteeseen ja valmistanut itselleen käytävän nuorimpien lehtien poimuihin. Kasvattamalla onnistuin saamaan toukista yhden aikuisen, joka osoittautui lajiksi nimeltään Cochylidia (Phalonia) implicitana Wocke. Laji on ensimmäinen heimonsa edustaja, joka on tavattu tuholaisena meillä. Mainittakoon, että em. krysanteemit oli pidetty ulkona koko kesän ajan ja vasta syksyllä siirretty kasvihuoneeseen. Hannemann'in mukaan lajin ravintokasveja ovat Solidago, Achillea, Anthemis, Matricaria, Chrysanthemum, Aster ja Gnaphalium, joiden mykeröitä, versoja ja kukkia sen toukka vioittaa.

Dos. Jouko Kaisila ilmoitti Teppo Suorannan löytäneen heinäkuussa 1967 Paraisilta C. fraudatrixin. Yksilö on viides Suomesta ja seitsemäs Skandinaviasta.

Loput tiedonannot ensi kiertokirjeessä.

Helmikuun kokous ja samalla seuran vuosikokous on 14.2.1968 klo 19 Yliopiston Eläintieteen laitoksen isossa luentosalissa. Ohjelma: Lu.kand. Kalevi Keyhäs: Lemonia dumin biologiasta. Vuosikokousasiat. Tiedonantoja.

Sihteeri

SUOMEN PERHOSTUKIJAIN SEURA
LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND

Helsinki - Helsingfors

Ainonkatu 4 C 38

puh. 499 067

Helsinki, maaliskuun 6. pnä 1968

N:o 2/68

Arvoisa seuramme jäsen.

Tammikuun kokouksessa maist. Osmo Heikinheimo esitteli teoksen W.C. McGuffin: Guide to the Geometridae of Canada (Lepidoptera). I. Subfamily Sterrhinae. Ottawa 1967. Tässä Kanadan mittariperhosia käsittelevän sarjan ensimmäisessä osassa esitellään kehitysasteet ja alaheimo Sterrhinae. Meikäläisiä lajeja on vain kaksi. Tekijän mukaan suvun nimi Cosymbia olisi korvattava nimellä Cyclophora Hb., mikä on vuotta vanhempi nimi.

Helmikuun kokouksessa oli läsnä 46 jäsentä. Puheenjohtaja ilmoitti, että johtokunta oli pyytänyt lu.kand. Kalevi Keynystä toimimaan helmi-maaliskuussa seuran sihteerinä vakinaisen sihteerin ulkomaanmatkan ajan. Jäseniksi valittiin teinit Pertti Alanne ja Martti Korhonen. Uudeksi jäseneksi ehdotettiin biol.yo. Ismo Holopainen.

Illan esitelmän piti lu.kand. Kalevi Keynäs Lemonia dumin biologiasta. Syksyllä 1965 (vrt. kiertokirje N:o 9/65) oli Tvärminnen seurulta löytynyt L. dumin esiintymä. Siinä ja kahtena seuraavana vuonna tehtiin lajista havaintoja samalla paikalla. Selvästi runsain oli laji v. 1966.

L. dumi on eurooppalainen laji, joka on levinnyt Ranskasta Uralille ja Suomesta Bulgariaan. Pohjoisin löytöpaikka meillä on Sievi (KP). Lajista on kirjoitettu paljon varsinkin saksalaisessa hyönteistieteellisessä kirjallisuudessa. Lajin olinpaikoiksi mainitaan aurinkoiset ja suojaiset, kosteat niityt, joilla yleensä kasvaa rahkasammalta. Tvärminnen alueen biotoppi on kuitenkin kuivempi. Maaperä on hienoa hiekkaa, jossa kasvaa tiheä heinikko, pääasiassa Agrostista. Paikka on kuitenkin läheisen meren ja lähellä maan pintaa olevan pohjaveden takia kosteahko.

Lajin munat talvehtivat. Kehittyäkseen ne vaativat kylmää, mitä ne kestävätkin hyvin. Kuoriutuminen tapahtuu meillä touko-kesäkuun vaihteessa. Havaintopaikalla todettiin toukkia ainoastaan Hieracium umbellatumilla. Muiksi ravintokasveiksi mainitaan voikukka ja Leontodon-lajit. Kasvatuksissa käytettiin yleensä voikukkaa. Toukat ovat luonnossa päivisin yleensä aluskasvillisuuteen kätkeytyneinä, ja ne nousevat öisin syömään ravintokasvin latvaosiin. Toukkia kannattaa parhaiten etsiä kesä-heinäkuun vaihteessa, jolloin ne ovat täysikasvuisia. Toukat syövät usein ravintokasvin (H. umbellatum) latvan poikki, jolloin kasvi kasvaa hearovaksi. Tämän perusteella voi etsiä myöhemmin kesällä ja syksyllä lajin esiintymispaikkaa.

L. dumi on ns. pitkän päivän laji, jonka toukankehitys on nopeampi päivän ollessa pitempi. Nahanluontien määrä on normaalisti neljä (toukka-asteita viisi). Lyhyen päivän vallitessa (talvella kasvatettaessa) nahanluonteja voi olla enemmänkin. Normaalisti on toukka-aika meillä n. 40-45 vrk.

Laji koteloituu yleensä lähelle maan pintaa (maahan). Kotelo-aika on meillä normaalisti n. 85-90 vrk. Kotelo lepää kuitenkin usein seuraavaan vuoteen. Tähän vaikuttavat ilmeisesti olosuhteet toukka-aikana, sillä rinnakkaisissa ex ovo ja e larva kasvatuksissa, jolloin kotelot ovat olleet samoissa olosuhteissa, ovat perhoset kuoriutuneet e larva kasvatuksista paljon paremmin saman vuoden syksynä.

Suomessa aikuisten äärimmäiset havaintopäivät ovat 10.9. ja 12.11. Havaintoalueella perhosia tavattiin 30.9.-23.10. Perhoset kuoriutuvat kotelosta runsaimmin aurinkoisina aamupäivinä kylmän yön jälkeen, koiraat n. 9-12 aikaan, naaraat keskim. hieman myöhemmin. Vastakuoriutuneita voi löytää tällöin istumassa heinikossa. Koiraat lähtevät lentoon sangen pian. Lento on vilkkainta klo 10-13. Koiraan erottaa parhaiten

muista perhosista nopeasta, aaltomaisesti etenevästä lennosta, joka tapahtuu yleensä n. 1 m maanpinnan ylläpuolella. Koiraat löytävät naaraat näiden erittäin hajan perusteella. Kun koira on löytänyt naaraan, tapahtuu kopulaatio silmänräpäyksessä. Kopuloidessaan koira istuu naaraan siivellä. Kopulaatio kestää kauniilla säällä n. 10-15 min.

Naaraat lähtevät lentoon pian kopulaation jälkeen. Niiden lento on varsinkin muninnan alussa hidasta. Munintojen välillä ovat lennot aluksi lyhyitä, myöhemmin ruumiin painon pienetessä pitempiä, jolloin lento myös nopeutuu. Naaraat pudottaavat heinikkoon munimeen etsimättä ravintokasvia. Ne munivat munansa ryhmiin heinänkorsien ympärille. Ensimmäisissä ryhmissä on 20-30 munaa, myöhemmissä vähemmän. Naaraan koko munamäärä on vajaat 300 munaa. Yleensä naaraat ovat muneineet kaikki munansa n. kolme tuntia kuoriutumisen jälkeen.

Perhoset voivat lentää myös pilvisellä säällä, mikäli lämpötila on yli 10 astetta. Tällöin lento ei ole läheskään yhtä vilkasta kuin aurinkoisella säällä. Se tapahtuu myös aikaisemmin n. klo 9-11.

Aikuiset elävät yleensä vain 1-2 päivää. Kopuloimattomat naaraat voivat elää kuitenkin yli 10 vrk.

Väliajan jälkeen pidetyssä vuosikokouksessa johti puhetta majuri Ilkka Jalas ja sihteerinä oli lu.kand. Kalevi Meynäs. Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin fil.kand. Juhani Lokki ja lu.kand. Antti Pekkarinen. Kokous todettiin laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi, minkä jälkeen esitettiin vuosikertomus, tiliasema ja tilintarkastajien lausunto. Vuosikertomus hyväksyttiin, tilinpäätös vahvistettiin ja tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus. Jäsenmaksut päätettiin pitää entisinä, vuosijäseniltä 6,-, opiskelija- ja perhejäseniltä 3,-, ainaisjäsenmaksu 60,-, perheainaisjäseniltä 30,-. Virkailijoille päätettiin maksaa seuraavat palkkiot: sihteerille 70,- kokouksesta, rahavarain hoitajalle 90,- vuodessa ja seuran yhteistilausten hoitajalle 50,- vuodessa. Johtokunnan jäseniksi valittiin entiset, puheenjohtajaksi prof. Esko Suomalainen, varapuheenjohtajaksi tri Harry Krogerus, sihteeriksi taiteilija Juhon Alvas, rahavarain hoitajaksi lehtori Osmo Peltonen sekä muiksi johtokunnan jäseniksi prof. Max von Schanz, dos. Jouko Kaisilä ja lis. Kauri Mikkola. Tilintarkastajiksi valittiin maisterit Juhani Kolehmainen ja Aaro Kaila, varalle ekonomit Olli Ranin ja Arno Kullberg.

Helmi-kuun kokouksen tiedonannot seuraavassa kiertokirjeessä.

Maaliskuun kokous pidetään keskiviikkona 13.3.1968 klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Esitelmä: Maist. Osmo Heikinheimo: Valorysän rakenteen ja sijoituspaikan sekä eräiden muiden tekijöiden vaikutuksesta pyyntituloksiin.

HUOM.

Hyönteisneulat ovat saapuneet. Hinta 2,-/100 kpl, etikettineulat 3,-/500 kpl. Ensi kokouksessa neulojen ohella saatavana sekavalolamppuja hintaan 20,- (160 W) ja 45,- (500 W). Majuri Ilkka Jalas hoitaa jakelun.

v.t. sihteeri

Ainonkatu 4 C 38
puh. 499 067

Arvoisa seuramme jäsen.

Helmikuun kokouksen tiedonannot:

FL Kauri Mikkola ilmoitti todenneensa hyönteismuseon duplettiaineistossa 2 yks. Hydraecia ultima: koiras V, Hiittinen 20.7.1963 (B. & H. Lingonblad leg.) ja naaras U, Tvärminne, Eläintiet. as. 25.8.1965 (E. Palmén leg.). Edellinen, joka on ensimmäinen koiras ja toistaiseksi vanhin H. ultima maastamme, on erehdyttävästi pienen vaalean H. micacean näköinen. Vain etusiipien juovat (vrt. kiertokirje 9/67) ja takasiivet saivat epäilemään H. ultima. Tähän asti on todettu 7 yks., joista 5 on viikon ajalta v. 1965.

Luk Kalevi Keynäs näytti 2 Acherontia atropos yksilöä: Ks, Salla, Salmivaara 5.9.1967 (A. Leinonen leg.) ja Ks, Salla, Isoviita 14.9.1967 (A. Kurvinen leg.). Molemmat oli löydetty talon seinästä. Rehtori A.V.V. Mikkola ilmoitti, että 31.8.1967 oli Siipossa tullut A. atropos tuulastusvalolle (Villberg leg.).

Maaliskuun kokouksessa 13.3. oli läsnä 62 jäsentä. Biol.yo. Ismo Holopainen valittiin seuran jäseneksi ja uusiksi ehdotettiin teini Roberto Magi, koulul. Juhani Mollberg, lähetti Raavo Sorjonen ja mittausmies Kalevi Salmivaara. Seuran tilaamien neulojen hinta oli ilmoitettu väärin ed. kiertokirjeessä. Oikea hinta on 1,90/100 kpl.

Illan esitelmän piti maist. Osmo Peikkinheimo aiheesta: Valorysän laadun, pyyntipaikan sekä eräiden muiden tekijöiden vaikutus pyyntituloksiin.

Hyönteisiä pyydystävään valorysään ei periaatteessa tarvita muuta kuin sopivan valonlähteen alle sijoitettu keruusuppilo tappopurkkeineen. Sadeveden loitolla pitiäiseksi, houkutusasteon parantamiseksi ja pyyntitulosten tehostamiseksi tiettyyn suuntaan on valopyydykseen tavallisesti lisätty erilaisia varusteita. Pysän allien kehitystä edisti huomattavasti siirtyminen elohopea- ja UV-lampuihin sekä joka suuntaan valaiseviin pyydystämälaitteisiin.

Robinsonin veljesten (1950) teorian mukaan valonlähdettä ympäröi n.s. häikäisyvyöhyke, jonka suuruus riippuu valonlähteen pintakirkkaudesta. Tämän ulkopuolella on n.s. torjuva vyöhyke, jonka ulkohalkaisija riippuu valonlähteen voimakkuudesta. 125 W:n elohopealampulla se on n. 90 m. Kuta leveämpi on torjuva vyöhyke, sitä vähemmän lajeja tulee valaisimen houkutusalueelle, häikäisyvyöhykkeelle. Kuta pienempikokoinen lamppu on suhteessa sen valonvoimakkuuteen, sitä suurempi on sen pinta kirkkaus ja sen häikäisyalue ja sitä kapeampi on torjuva vyöhyke, ja edelleen, sitä useampi laji joutuu häikäisyvyöhykkeelle ja siten rysiin. Saatu lajimäärä on siten suorassa suhteessa pintakirkkauteen, mutta saatu yksilömäärä on suorassa suhteessa valonlähteen voimakkuuteen Robinsonin teorian mukaan, kahta valorysää ei pitäisi sijoittaa niin lähelle toisiaan, että niiden mainitut vyöhykkeet leikkaavat toisiaan, sillä tällöin ne heikentävät toistensa pyyntitehoa. Avoimella paikalla välin tulisi siis olla vähintään 90 m. Valonlähteen pintakirkkautta lisää myös mahdollisimman suuri valokontrasti valaisimen ja sen taustan välillä.

Eri tutkijoiden mukaan elohopealampulla saadaan n. 3-5 kertaa enemmän hyönteisiä kuin hehkulamput. UV- ja elohopealampujen pyyntitulosten välillä ei yleensä ole todettu merkitseviä eroja, tosin UV-lampuilla saalis on ollut yleensä hieman suurempi. Lasp. pomonella ja A. ypsilon mainitaan lajeiksi, joita on saatu merkitsevästi paremmin UV-lampuilla. Eniten käytetyistä valorysätyypeistä mainittakoon Robinson-malli, joka soveltuu erityisesti nopeiden lajien pyydystämiseen, sekä Minnesota-tyyppinen tehokkaana yleisnallina. Heikkäiset valorysät edustavat lähinnä viimeksi mainittua. Mainituista tyypeistä on kehitetty erilaisia muunnelmia moniin entomologisiin tutkimuksiin eri maissa.

Kuhunkin pyydykseen tulee vain niitä lajeja, joita sen vaikutusalueella luonnostaan esiintyy. Mitä lajeja halutaan, määrää siis pyydyksen sijoituspaikan ja korkeuden. Vieraista biotoopeista tulleita on vain harvoissa poikkeustapauksissa, kuten vaellusten yhteydessä, korostaa Robinson. Vuorokautinen lentoaika on kullekin lajille ominainen, ja lisäksi naaraalla usein erilainen kuin koiralla. Yökkösiä saadaan yleensä eniten puolen yön jälkeen. Eräät lajit lentävät vain ilta- toiset vain aamuhämärässä. Edellisiin kuuluu mm. Lasp. pomonella, jonka lentomaksimi Keski-Euroopassa on n. 1-2 t. auringonlaskun

jälkeen. Täysikuu vaikuttaa heikentävästi pyyntituloksiin myös pilvisinä öinä. Sen negatiivinen vaikutus on voimakkaampi kuin pilvineitteen puuttuminen ja voimakkaampi syksyllä kuin kesällä.

Esitelmöitsijän omat tutkimukset koskivat lähinnä pyyntipaikan ja lentoesteiden ja niiden pintakäsittelyn vaikutusta pyyntituloksiin. Tutkimukset suoritettiin Tikkurilassa eräässä omenatarhassa kesällä 1966 8 viikon aikana neljänä yönä viikossa. Neljälentoesteisiin ja pintakäsittelyyn nähden erilaisen rysän paikkaa vaihdettiin keskenään joka yöksi siten, että kukin rysä oli kussakin paikassa kunkin viikkona yhden yön. Tilastotematattisena mallina oli latinalainen neliö 8 kertaa peräkkäin. Laskut suoritettiin logaritmeiksi muunnetuilla frekvenssiluvuilla lajeista, joiden koko yksilömäärä oli suurempi kuin 16. Tällaisia lajeja oli yhteensä 100. Koko yksilömäärä oli 23 663 ja lajimäärät: Noct. (uunopest lajit) 100, Geom. 67, Pylal. 40, Tortr. 75, Tineina 114 (- Colephora), yht. 396 lajia. 51 % kaikista yksilöistä kuului viiteen lajiin, joiden yksimäärät olivat yli 600. Yhden rysän saalis yötä kohden oli keskim. 65 makroykss. ja 120 mikroa, maksimisaalis vastaava 351 makroa ja 446 mikroa.

Eri öiden pyyntitulosten välillä oli melko suuria eroja. Lämpötilalla oli tähän suurin vaikutus. Eri lämpötilamittauksista 2 m:n korkeudelta mitattu yön minimilämpötila korreloi parhaiten vuorokautisten pyyntitulosten kanssa ja selvitti yksinään n. 50 % saaliin suuruuden vuorokausivaihtelusta. Viikkosaaliin suuruus oli erittäin merkittävästi korrelaatiossa hämäräajan pituuteen kesä-heinäkuussa. Elokuussa useiden lajien lentoajan päättymisen aiheitti kuitenkin yksilömäärän selvän alenemisen. Lentoesteiden olemassaolo tai puuttuminen tai niiden ja suppilon sisäpinnan laatu (kirkas alum. tai matta musta) vaikutti hyvin vähän ja vain muutaman lajin kohdalla merkittävästi valorysän pyyntitehoon. Havaintoaineistosta eri tavoin kootut tiedot viittaavat kuitenkin siihen, että alumiinipinta tehostaisi yökkösten ja yleensä nopeiden lajien pyyntitulosta, hitailla lajeilla taas ehkä päinvastoin musta pinta lisäisi pyyntitulosta. Sen sijaan lentoesteillä ei voit osoittaa yleensä olevan selvää vaikutusta pyyntitulokseen. Eri lajeilla tulokset tulokset olivat eri suuntiin viittaavia ja perhosryhmästä riippumattomia.

Pyyntipaikan vaikutus sen sijaan oli erittäin selvä. Tässä suhteessa todettiin erittäin merkittäviä eroja n. puolella ja merkittäviä n. 3/4:lla tutkituista 100:sta lajista. Lajit voitiin jakaa kolmeen pääryhmään sen mukaan, oliko omenatarhan sisällä olevassa rysässä merkittävästi (virheriski alle 5 %) enemmän vai vähemmän kutakin lajia kuin kahdessa omenatarhan laidalla olevassa rysässä keskimäärin. Tämän mukaan n.s. omenatarhalajeja (11, todennäk. omenatarhalajeja (virheriski 5-25 %) 13, nurmiheinä- ja peltolajeja (vallitseva biotooppi apila-timoteinurmi omenatarhan vieressä) 29, todennäköisiä vastaavasti 14, ja muita lajeja (virheriskit yli 25 %) 33. Rysien sijaintikorkeuden mukaan voitiin erottaa vastaavasti alaryhmiä. Vain yhtä lajia (D. trifolii) saatiin merkittävästi enemmän 4 m:n korkeudelta kuin alempana sijaitsevista rysistä. Lukumääräisesti suurin kokonaissaalis saatiin rysästä, jonka suppilon reuna oli miltei maanpinnan tasalla paljaalla maalla. Suurin lajimäärä saatiin apila-timoteinurmessa olleesta rysästä, jonka suppilon reuna oli kasvuston yläpinnan korkeudella. Biotoopille vieraita lajeja saatiin eniten 4 m:n korkeudella sijainneista rysistä. Yhdestä rysästä saatiin keskim. n. 2/3 neljän rysän yhteisestä lajimäärästä. Kussakin rysässä oli 23-37 sellaista lajia, joita ei tullut muista rysistä lainkaan. Tässä suhteessa 4 m:n korkeudelle sijoitettu rysä ei ollut muita huonompi. Valorysän sijoituspaikan vähäinenkin muutos vaikuttaa siis selvästi siihen, mitä lajeja sillä saadaan ja kuinka runsaasti.

Esitelmän jälkeisessä keskustelussa lääket. kand. Jaakko Karvosen tiedusteluun valopyynnin merkityksestä omenatarhan tuholaisten pyynnissä esitelmöitsijä vastasi, että valolle on yleensä saatu n. 5 % vapautteen päästetyistä yksilöistä. Rehtori A.V.V. Mikkola sanoi havainneensa 250 W:n elohopealampun olevan 500 W:n sekavalolamppua tehokkaamman. FL Mauri Mikkola huomautti tähän, että valon laadulla (aallonpituudella) suurempi merkitys kuin valon voimakkuudella. Hän ilmoitti myös todenneensa erään aukean ympäröimän vaahteran alustan hyväksi lampun paikaksi valoisina öinä. Tämän hän sanoi mahdollisesti johtuvan siitä, että vaahteran alusta kuuluu kokonaan häikäisyvyöhykkeeseen, kun taas torjuva vyöhyke on kokonaisuudessaan vaahteran ulkopuolella ja muutenkin aika valoisa. Tällöin perhoset lentävät helposti torjuvan vyöhykkeen läpi ja joutuvat heti häikäisyvyöhykkeeseen vaahteran alle lennettyään.

Rehtori A.V.V. Mikkola selosti halpaa rysämallia "Paiski", jossa lampun alla on kartongista tehty suppilo, joka nojaa rysäpulloon. Majuri Ilkka Jalas selosti kiinteää rysää, jossa suppilo on maahan upotetun pienen tynnyrin sisällä ja sen reuna maanpinnan tasossa. Lampun päällä sadesuojana vaakatasoinen kovalevy.

Herra Sarlin esitteli japanilaisvalmisteisen TAS-merkkisen moottorigeneraattorin. Perhosten keräilijöille ehkä sopivin koko on 600 W:n suuruinen. 2-T-moottori, automaattinen jännitteensäätö, paino 13 kg. Haittapuolena kova surina. Hinta 895 mk.

FL Kauri Mikkola esitti neljä Eupithecia-yksilöä: 1) E. selinata EK, Virolahti 12.7.1967 (L. Dölle leg.), lajia ei Kaisilan (1962) mukaan ole tavattu EK:ssa, 2) E. lariciata EL, Ylä-Tuloma 7.7.1964 (Kauri Mikkola leg.), Kaisilan mukaan laji on aikaisemmin tavattu pohjoisissa Pietarsaareissa, 3) E. virgaureata, hyvin isokokoinen naarasyksilö, U, Helsinki, Laajasalo 13.8.1967 (P. Saarenoksa leg.), ilmeisesti toista sukupolvea sekä 4) E. plumbeolata, toisen sukupolven yksilö EK, Virolahti 1.10.1967 (L. Dölle leg.) (mainittu kokouksessa jo aikaisemmin). Proviisori C.-J. Widen ilmoitti, että A. Nordmanin aikaisemmin heinäkuussa Loviisasta saamaa E. virgaureataa on myös epäilty toisen sukupolven yksilöksi.

Opiskelija Seppo Muurimaa ilmoitti saaneensa 28.2.1968 Ruissalossa vaurolle C. vau-punctatan.

Lehtori Osmo Peltonen kiinnitti huomiota Svenssonin kirjoitukseen (Opuscula Entomologica 1967), jossa käsitellään Solenobia cembrellan ja S. lichenellan eroja. Kirjoituksen mukaan koiraiden siipisuomuissa on ero. S. lichenellan suomut ovat pitkiä ja kapeita, kun taas S. cembrellan suomut ovat paljon leveämpiä ja niiden kärjessä on useampia hampaita. Ruotsissa molempia tyyppisiä on tavattu etelästä pohjoiseen. Esittäjä kertoi löytäneensä omasta materiaalistaan myös molempia. Lääket. kand. Jaakko Karvonen kertoi, että coll. Karvosessa (n. 100 yks.) on enemmän lichenella-tyyppisiä yksilöitä, kaikki kilpisjärveläiset ovat tätä tyyppiä. Myös välimuotoja oli löytynyt ja yksi yksilö, jolla on erittäin leveät suomut. FL Kauri Mikkola kertoi huomanneensa, että N. dromedarius polariksen ovat aivan erilaiset (kapeat) kuin eteläisten yksilöiden. Hän mainitsi jo Federleyn todenneen, että eräiden kehrääjien suomujen muoto muuttuu lämpötilan ja kosteuden mukaan.

Apteekkari Veijo Mannelinin 300 mk:n suuruinen apuraha julistetaan haettavaksi. Etusija annetaan Pohjois-Karjalassa suoritettaville tutkimuksille. Tutkimuksen kirjalliset tulokset on annettava yleiseen käyttöön esim. seuran arkiston välityksellä. Suotavaa olisi, että osa materiaalista luovutettaisiin Helsingin Yliopiston Hyönteismuseon kokoelmiin. Hakemukset on lähetettävä 30.4.1968 mennessä osoitteella: Taiteilija Juhon Alvas, Aionkatu 4 C 38, Helsinki 10.

Seuran seuraava kokous pidetään keskiviikkona 3.4.1968 klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Ohjelmassa kaksi alustusta. Tri Jouko Kaisila: Perhosten etiketoinnista ja majuri Ilkka Jalas: Eräistä keräilytekniillisistä seikoista. Tiedonantoja.

v.t. sihteeri

Helsinki, huhtikuun 29 pnä 1968

N:o 4/68

Ainonk. Perhoseura
LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND
pääk. 499 067
Helsinki Helsingfors
H:ki 70

Arvoisa seuramme jäsen.

Huhtikuun kokouksessa 3.4.1968 oli läsnä 56 jäsentä. Puheenjohtajana toimi dos. Jouko Kaisila seuran puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ollessa estyneitä. Jäseniksi hyväksyttiin teini Roberto Magi, koulul. Juhani Mollberg, lähetti Paavo Sorjonen ja mittausmies Kalevi Salmivaara. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin lu.kand. Pauli Kantonen, teini Matti Närhi, teini Pekka Koskinen ja kansakl. opett. Lasse Inkinen.

Illan ensimmäisen alustuksen piti dos. Jouko Kaisila perhosten etiketoinnista.

Perhosten etiketoinnissa olisi pyrittävä noudattamaan hyönteistieteellisten seurojemme laatimaa etiketointiohjetta (julkaistu Ann. Ent. Fenn. vuosik. 1943 ss. 275-276). Sen mukaisesti pitäisi kaikissa etiketeissä (esitteissä) näkyä seuraavat asiat: 1) ns. patriamerkintä: maa, josta hyönteinen on tallennettu, 2) maakuntalyhenne, 3) löytöpitäjä, 4) löytöpäiväys ja 5) löytäjän nimi.

Patriamerkintänä tulevat kysymykseen seuraavat: Fennia, Suomi, Finland. Maakuntalyhenteistä on käytössä kaksi "sarjaa": suomalainen (A, V, U, Ek jne.) ja ruotsal. nimiin perustuva latinisoitu (Al, Ab, N, Ka jne.). Etiketin tekstiä laadittaessa on otettava huomioon, että maakuntalyhenne + löytäjän nimi voidaan ulkomailla tulkita henkilönnimeksi (U. Espoo). Tämä vältetään esim. käyttämällä kaksoispistettä pisteen asemasta (U: Espoo). Löytöpäiväyksessä olisi yleensä käytettävä arabialaisia numeroita kuukausissakin (ainakin silloin, kun päiväys kirjoitetaan käsin). Ottajan nimen perään (ei mielellään eteen) on hyvä liittää selventävä merkintä leg. (= legit, ottanut).

Etiketissä olevien tietojen tulee ehdottomasti olla luotettavia. Ellei tarkasti muista esim. päivämääriä, on jätettävä tiedot epätodelliseksi eikä "runoilta" epävarmoja tietoja. Samaten on esim. useamman vuorokauden rysäsaaliiseen merkittävä päiväykseen koko pyyntiaika (6-8.7.1967). Pitäjän nimeen voidaan liittää tarkempi löytöpaikka, varsinkin jos pitäjä on suuri (Lapin pitäjät!).

Etikettiin voidaan liittää muitakin tietoja. Esim. kasvatetut yksilöt on hyvä varustaa erikoismerkinnöin: ex ovo (=munasta), e larva (=toukasta), e pupa (=kotelosta). Näiden merkintöjen ohessa on päiväyksenä tavallisesti vain kuoriutumivuosi (tarkka päiväys ei ole välttämätön). Löytöpaikaksi merkitään kasvatettuja yksilöitä etiketoitaessa aina luonnosta löydetyn asteen (munan, toukan, kotelon, munitetun naaraan) löytöpaikka. Kasvatettuihin yksilöihin merkitään mielellään luonnossa todettu ravintokasvi (vaikka etiketin kääntöpuolelle, ellei muualle mahdu).

Muitakin tietoja voidaan tarpeen vaatiessa liittää etikettiin. Monet merkitsevät, onko otus saatu valolta (ad lucem = valolle) tai syötöltä (ei vakiintunutta latinank. merkintää). Vuoristoseuduilla (Keski-Euroopassa mm.) ilmoitetaan usein keräilypaikan korkeus metrilukuina, koska lajisto vaihtuu korkeammalle mentäessä. Meilläkin on Lapin tunturialueelta kerättyyn materiaaliin toisinaan merkitty vyöhyke. Käytössä olevat merkinnät ovat seuraavat: r. alp. (=regio alpina, paljajaka), r. subalp. (=regio subalpina, koivuvyöhyke), r. silv. (=regio silvatica, metsävyöhyke, havupuut mukana).

Kovin paljon ei etikettiin voi tietoja sisällyttää, sillä etiketin koko ei saa tulla suureksi. Etiketoimistoyhdistys asetti rajaksi 6 x 13 mm, mutta perhostetiketit (makrojen) voivat olla hiukan suurempia. Etiketin tulee olla myös siisti, mieluiten painettu, mutta hyvin tekstattukin kelpaa. Ei pidä kirjoittaa lyijy- tai kuulakärkikynällä. Suositeltavia ovat Rotring-tushipiirtimet, joilla saa hyvin pientä tekstiä. Lisätietoja voi kirjoittaa myös etiketin kääntöpuolelle. Sinne voi myös pistää numerolipun (numeropuoli alaspäin!), joka viittaa mahdollisiin tarkempiin muistiinpanoihin. Numerolippu sallitaan vain varsinaisen etiketin

ohella, ei yksinään! Alkuperäistä etikettiä, olkoon se vaikka tökerökin, ei saa heittää pois, vaikka uusi~~kin~~ sen tekstin; on syytä säilyttää se vaikkapa kokoon taitettuna kaunistetun uuden etiketin alla.

Keskustelussa todettiin, että suuren pitäjän ollessa kyseessä olisi tärkeätä mainita kylä tai muu tarkempi löytöpaikka. Samoin muistiinpanot eri vihkossa olisivat tarpeen etikettien lisäksi. Yksilöihin, joista on tehty genitaalipreparaatti, kuuluu ehdottomasti preparaatin numero etiketin lisäksi.

Etiketit ovat usein epäselvästi lyijykynällä merkityjä ja huonosti leikattuja. Vaikka etiketin on oltava mahdollisimman pieni, on tekstin oltava selvästi luettavissa. Provinssi on aina luonnontieteellinen ja sen rajat poikkeavat useasti läänin rajoista. Esimerkkinä siitä, ettei pelkkä pitäjä riitä, on esim. Bromarvin pitäjä, joka kuuluu kahteen maakuntaan. Koska pitäjien yhdistäminen ja rajojen muuttuminen sekoittaa myöhemmin etiketointia, olisi jo sen vuoksi aina mainittava myös kylän nimi. Levittämättömissä perhosissa on useasti tilan säästämiseksi edullista asettaa etiketti pitkittäin. Jos yksilö on kasvatettu munitetun naaraan munista, on varmin merkintä ex ovo, kun taas luonnosta löydetyistä munista kasvatetuissa yksilöissä käytetään merkintää ovum + päivämäärä.

Dipl.ins. Heikki Valtari tiedusteli, kuka merkitään löytäjäksi, jos valoja palaa useammalla paikkakunnalla ja joku muu kuin lampujen omistaja ottaa tämän pyynnöstä materiaalin talteen. Lehtori Osmo Peltonen totesi tällaisessa tapauksessa keräilijän, joka käsittelee materiaalin, olevan myös löytäjän.

Kokouksen toinen alustus sekä tiedonannot ensi kiertokirjeessä.

Seuran kurssit nuorille keräilijöille pidetään toukokuun 6 ja 7 päivinä klo 19 Eläintieteen laitoksen isommassa kurssisalissa (1 kerros) 6 p:nä käsitellään etupäässä perhosten preparointia ja määrittystä. Jokaisen osallistujaa olisi tällöin hyvä tuoda mukanaan levityslauta yökköjä ja mahdollisesti toinen mittareita varten. Lisäksi olisi otettava mukaan neuloja (No 2 ja 1) sekä muistiinpanoja varten paperia ja kynä. Mikäli osallistujalla on itse kerättyä materiaalia, niin osan siitä voi tuoda mukanaan (pehmeitä perhosia). Maanantaina 6 p:nä selostaa preparointia fil. lis. Kauri Mikkola. Myös muita seuran vanhempia jäseniä on avustamassa ja vastaamassa kysymyksiin. Tiistaina 7 p:nä käsitellään keräilyteknillisiä asioita ja alustajana on majuri Ilkka Jalas. Lehtori Osmo Peltonen kertoo toukkien kasvattamisesta ja tri Harry Krogerus pikkuperhosista. Kursseille ei tarvitse ennakolta ilmoittautua. Kursseilla sovitaan myös parista yhteisestä keräilyretkestä, joista toinen on päiväkeräilyretki ja toinen lampuilta. Vanhempia keräilijöitä, joita sihteeri ei ole tavoittanut puhelimitse, pyydetään mahdollisuuksiensa mukaan saapumaan kursseille opastamaan nuorempia keräilijöitä.

Seuran toukokuun kokous pidetään keskiviikkona 8 p:nä toukokuuta 1968 klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Ohjelma: Lu.kand. Pauli Kantonen: Riikinkukkokehräjäjällä (Saturnia pavonia) tehdyistä houkutuskokeista. Tiedonantoja.

Sihteeri

Arvoisa Seuramme jäsen.

Prof. E.B. Ford ja toht. H.B.D. Kettlewell (Oxford, England) ovat melanismia koskevia tutkimuksiaan varten pyytäneet tietoja melanististen perhosyksilöiden esiintymisestä Suomessa. Siksi pyytäisin saada Seuramme jäseniltä tietoja heidän löytämistään tai kokoelmissa olevista melanistisista (mustista tai normaalia selvästi tummemmista) perhosyksilöistä. Päiväperhosista ei tällä kertaa tarvita tietoja. E erityisen tärkeitä ovat tiedot mittari-
sukuihin Gonodontis, Biston, Cleora, Boarmia ja Ectropis sekä sukuihin Palimpsestis ja Apatele kuuluvista tummista yksilöistä, mutta myös muista (paitsi päiväperhosista) ovat tiedot tärkeitä. Ko. yksilöistä pyytäisin seuraavat tiedot: Paikkakunta, aika, ottaja ja tummuusaste (esim. musta, mustanharmaa, tummanharmaa). Tieto yhdestä ainoastakin yksilöstä on tärkeä. Tiedot tulen lähettämään mainituille englantilaisille tutkijoille.

Etukäteen vaivoistanne kiittäen

Esko Suomalainen

Yliopiston Perinnöllisyystieteen laitos

P. Rautatiek. 13, Helsinki 10

Ainonkatu 4 C 38
puh. 499 067
H:ki 10

Arvoisa seuramme jäsen.

Huhtikuun kokouksessa majuri Ilkka Jalas alusti kysymyksen valopyyntivälineiden parantamisesta. Hän totesi, että lampputeollisuuden nykyisessä kehitysvaiheessa ei liene ainakaan taloudelliset seikat huomioonottaen mahdollisuutta päästä parempiin keräilytuloksiin kuin käytössä olevilla elohopea- ja sekavalolampuilla.

Myös nykyisin yleisimmän käytössä olevat rysätyypit ovat sellaisia, ettei kohtuullisilla kustannuksilla niiden parantaminen ole paljoakaan mahdollista. Sensijaan rysissä käytetyt myrkkypullot (erilaisine vaihtoehtoineen) eivät enimmältä osaltaan ole riittävän hyviä. Perhoset kyllä jäävät niihin, mutta nimenomaan silloin kun rysyä ei koeta joka päivä, kärsii saaliin laatu usein varsinkin jos lisäksi sataa.

Majuri Jalas esitti hyvälle rysäpullolle asetettavat vaatimukset: Koko sopiva, ei liikaa tilaa vievä, laaja pohja, riittävän tiivis ja muoto sellainen, ettei myrryä kulu kohtuuttomasti, kevyt ja silti vahva, sadveden on päästävä pois, myrkyä vaikutuksen pysyttävä tasaisena ja riittävän nopeana, myrkyä ei saa välittömästi koskettaa perhosia, helppo kunnostaa ja kokea, helppo kiinnittää ja irroittaa, valmistettavissa ilman erikoista ammattitaitoa ja kustannuksiltaan kohtuullinen. Myrkyä tulee olla: Vaikutukseltaan nopeaa, hinnaltaan kohtuullista, ei saa liikaa jäykistää perhosia, hidasta haihtumaan, ihmiselle mahdollisimman vaaratonta ja vihreiden lajien tulisi säilyä kunnossa.

Tällä hetkellä ei ole käytettävissä pullotyyppiä (tai vast. astiaa), joka olisi kaikissa esitetyissä suhteissa hyvä.

Majuri Jalas julisti kilpailun sopivan rysäpullon (tai vastaavan) kehittämiseksi ja totesi, että kehitystyöhön kuuluu omana osanaan myös myrkyä ja sen käyttö pullossa. Johtokunta on nimennyt kilpailulautakuntaan prof. Max v. Schantzin, lis. Kauri Mikkolan ja majuri Ilkka Jalaksen. Kilpailuehdotukset tutkimustuloksineen jätettävä syyskuussa kilpailulautakunnalle. Kilpailussa jaetaan myös palkinto, mikäli parhaaksi todettava malli on todella parannus nykyisiin yleisimmän käytössä oleviin tyypeihin ja vastaa ainakin oleellisilta kohdiltaan edellä esitettyjä vaatimuksia.

Lääket. lis. Erkki Laasonen totesi sekoituksen tetrakloretaani + trikloretaani hyväksi rysäpullossa, silloin säilyy materiaali paremmin.

Rehtori A.V.V. Mikkola oli todennut Erlenmeyerpullon muodon hyväksi ja hän oli käyttänyt masohiittia välilevynä ja aina vettä kloroformin lisäksi.

Majuri Ilkka Jalas piti kloroformin ja etikkaeetterin seosta hyvänä, koska se ei jäykistä perhosia pahasti. Ainoastaan vihreät perhoset pilaantuvat tällöin.

Maisteri Osmo Heikinheimo totesi seuraavien seikkojen vaikuttavan myrkyä kustannuksiin: myrkyä kuluu vähemmän, jos kloroformi on erillisessä putkessa pullon sisällä. Pullon kaulaosan on oltava riittävän pitkän. Samoin pullon suuruus vaikuttaa myrkyä kulumiseen. Tetrakloretaania kuluu vähän. Esittäjä oli käyttänyt seosta 1 osa kloroformia + 2 osaa tetrakloretaania.

Keskustelussa todettiin lisäksi, että tetrakloretaani säilyy hyvin rysäpullossa pitkän ajan. Se on kuitenkin suunnilleen yhtä vaarallista kuin kloroformi ja vaikuttaa myös haitallisesti maksaan.

Maist. Osmo Heikinheimo esitti katsauksen hyönteisten valoaistiin ja sen hyväksikäyttöön mahdollisimman tehokasta valolähdettä valittaessa.

Hyönteisten valoaiistilla on lähinnä kaksi herkkyysmaksimia, toinen ultravioletin valon alueella, n. 3500 Å, toinen sinivihreän kohdalla, 4900 Å. Edellisen herkkyysmaksimi on suurempi kuin jälkimmäisen, mutta niiden keskinäinen herkkyys on erilainen hämärään kuin valoon mukautuneessa silmässä ja ilmeisesti erilainen eri hyönteisryhmissä ja -lajeilla. Kolmas herkkyysmaksimi on punaisen värin aistivilla hyönteisillä punaisen (6350 Å) kohdalla. Lisäksi hyönteissilmä aistii sinisen (4700 Å) ja keltaanvihreän (5200 Å), joiden herkkyys on n. 1/5 sinivihreän herkkyudesta.

Auringon valon UV-säteilystä maan pinnalle tulee keskipäivällä n. puolet suorana säteilyä, toinen puoli hajavalona. Iltaan mennessä auringon ollessa vielä n. 5° horisontin yläpuolella, on auringonsäteiden läpäistävä n. 10 kertaa paksumpi ilmassa, jolloin maan pinnalle tulee UV-säteilyä miltei vain hajavalona ja sekin vähentyneenä. Hajavalon näkyvän osan maksimi on miltei sama kuin hyönteissilmän toinen herkkyysmaksimi (taivaansini-sinivihreä). Koska illan kuluessa lyhytaaltoisempi (sinisempi) valo läpäisee ilmassaan suhteellisesti yhä huonommin, tajuaa hyönteinen hämärän tulon aikaisemmin ja toisenlaisena kuin ihminen, jonka silmän näköherkkyysmaksimi on 5550 Å:n keltaisen kohdalla. Omenakääriäisellä (L.pomonella) suoritettujen kokeiden mukaan silmän pigmentti liikkuu nopeimmin, jos siihen kohdistetaan aaltopituudeltaan silmän herkkyysmaksimin osoittama valo. Perhosen todettiin olleen aktiivinen vain silmän pigmentin liikkua ääriasentojensa välillä. Koska silmän herkkyys on suurimmillaan 3500 ja 4900 Å aaltopituudelle valolähteelle, on teoreettisesti tehokkain houkutteleva ja sokaiseva vaikutus sellaisella valolähteellä, jonka energiamaksimi on kaksihuippuinen huipputehojen sattuessa em. aaltopituuksille.

Rehtori A.V.V.Mikkola ilmoitti että M.regelaria oli saatu 31.3. 1968 (leg. Th.Grönblom).

Toukokuun kokouksessa 8.5.1968 oli läsnä 55 jäsentä. Jäseniksi hyväksyttiin lu.kand. Pauli Kantonen, teinit Matti Närhi ja Pekka Koskinen ja kansak.opett. Lasse Inkinen. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin fil.yo. Eino Savolainen, tark. Juhani Uravirta ja teinit Larry Huldén ja Roland Skytén. Seuran johtokunta oli käynyt onnittelemassa majuri Ilkka Jalasta hänen täyttäessään 50 vuotta. Nuorille perhostutkijoille oli pidetty kurssit Eläintieteen laitoksen isossa kurssisalissa kahtena iltana. Kurssin ohjaajina toimivat fil.lis. Kauri Mikkola, leht. Osmo Peltonen ja majuri Ilkka Jalas. Osallistujina oli noin 20 jäsentä. Yhteinen lammppuretki tehtiin toukokuun lopussa Nordsjöhön, mutta kylmän sään johdosta tulokset jäivät melko vähäisiksi.

Illan esitelmän piti lu.kand. Pauli Kantonen riikinkukkokehrääjän (Saturnia pavonia) naarailla tehdyistä houkutuskokeista. (Esitelmän referaatti ensi kiertokirjeessä.)

Majuri Ilkka Jalas oli lahjoittanut seuralle arvottaviksi jäsenten kesken muutamia perhosrysiä ja keräilytarvikkeita.

Perhoskaappeja tilanneet huom!

Helsingin keskusvankila lienee toimittanut tässä vaiheessa jo kaikille tilaajille heidän kaappinsa. Käytännöllisistä syistä on parasta, että jokainen suorittaa maksun kaapeista 4317:- suoraan postisiirtotilille No 3951 osoitteella Helsingin keskusvankila Ristikotie 6. Siirtokorttiin on merkittävä lähettäjän nimen lisäksi maksu perhoskaapista. Toivomme tilaajien mahdollisimman pian hoitavan suorituksensa. Pohjalevyjä ja aluspaperia on mahdollista saada edullisesti ryhmätilauksena, joita hoitaa ekonomi Arno Kullberg Vänrikki Stoolink. 8 A 2 H:ki 10. Puh. 496 595.

Tekn. P.Alander esitti melanistisen muodon lajista Apamea rumicis, löydetty Hangosta 15.7.1967. Lääket.kand. M.Landtman oli saanut Sipoon Spjutsundista samasta lajista myös melanistisen yks. Lisäksi Sipoon Östersundomista 18-29.4-68 1 yks O.populita ja 6 yks. O. sieversitä.

Lääket.kand. Antti Aalto oli kerännyt Ahvenanmaalla yhdessä lääket.kand. Magnus Landtmanin ja ekonomi Kauko Helomaan kanssa 26-27.4-68; keräilypaikat: Maarianhamina Espholm, Lemland Apalholm ja Västerånga. Sää oli melko kylmä. Tulokset: 28 lajia makroja, joista mainittakoon O.populi (101 yks.), O.stabilis (33 yks.), B.stratarius (28 yks.), L.ornithopus (2 yks.) ja C.vau-punctata (2 yks.). Mikroja tuli 9 lajia, joista C.fagellaa 3 yks. Majuri Ilkka Jalas oli kerännyt suurella rysämäärällä mm. Korppoossa 19-20.4-68 saaden 17 lajia, joista mainittakoon 5 yks. E. lanestricta. Vallisaaresta esittäjä totesi O.populin tänä vuonna harvinaisemmaksi kuin edellisinä vuosina. Samaan tulokseen oli tullut myös lääket.lis. Erkki Laasonen, joka oli ennen saanut runsaasti O.populita Tammistosta, mutta tänä vuonna vain 4 yks. Lääket.kand. Antti Aalto oli saanut Pälkäneeltä 40 yks. O.populita, sekä lisäksi O. gracilista melko runsaasti ja 1 yks. C.derivataa ja pari N.polycommataa. Yliopp. Kari Ahti totesi O.populin hävinneen Lohjalta. O.sieversitä oli melko runsaasti.

Fil.lis. Kauri Mikkola oli kerännyt 30.4 - 3.5-68 välisenä aikana Gullössä ja todennut O.populin puuttuvan, O.crudaa 25 yks., O.stabilista 5 yks., O.sieversitä 7 yks. (Tammisaaren seudulle uusia); lisäksi tuli vielä E.versicolora.

Tänä vuonna todettiin L.ingrica erittäin yleiseksi. Havaintoja olivat tehneet lääket.kand. Antti Aalto (100 yks. Pälkäneellä) ja yliopp. Martti Attila, joka oli saanut vielä runsaammin P.flavicornista. Hän oli saanut 6.5-68 valolta L.hirtaria-naaraan Siuntiosta. Lisäksi hän esitti syksyllä ilmoittamansa A.atropos-yksilön.

Metsänhoitaja Thomas Clayhills esitti P. festata- ja P. festucae-sarjoja sekä näytti kuvat molempien lajien genitaaleista. Samalla hän toivoi lisää tietoja löytöpaikoista ja -ajoista.

Ekonomi Kauko Helomaa ilmoitti C.fluctuatan 6.5.-68 Kauniaisista. Yliopp. Martti Attila ilmoitti harvinaisen aikaisia E.atomaria löytöjä 29.3, 30.3 ja 13.4-68 Siuntiosta. Yliopp. Kari Ahti oli saanut 11.4-68 Lohjalta B.nubeculosan. Turusta (leg?) ilmoitettiin Cerura vinula 1.5-68. Majuri I.Jalas sai Korppoosta 19.4-68 1 yks. O.gracilista. Lu.kand. Kalevi Keynäs sai 27.4-68 Tvärminnestä Celastrina argioluksen.

Tänä syksynä tullaan jälleen edellisten vuosien tapaan suorittamaan neulaan pantavien ottopaikkaetikettien yhteistilaus. Tilausten yhdistämisellä on päästy erittäin edulliseen hintaan.

Jotta painatustyö ei viivästyisi kohtuuttomasti, on käsikirjoitusten oltava majuri Ilkka Jalaksella viimeistään 21.9. Käsikirjoitusten yhdistämisestä suoritetaan tämän jälkeen välittömästi, joten myöhästyneitä tilauksia ei voida ottaa vastaan. Majuri Jalaksen postiosoite on Toiliuksenkat. 3a A 12, puh. 49 39 40.

Käsikirjoitukset laaditaan mieluummin kirjoituskoneella tai siististi tekstaten samaan kokoon. Painosmäärä tulee olemaan 500 kpl, joten jokaista käsikirjoituksessa olevaa etikettiruutua tulee 500 kpl. Mikäli saman paikkakunnan etikettejä tarvitaan tätä enemmän, on käsikirjoitukseen kirjoitettava sama etikettiruutu niin moneen kertaan kuin haluttava määrä edellyttää. Siis haluttaessa jotain paikkakuntaa esim. 3000 kpl on sen paikkakunnan etiketti oltava käsikirjoituksessa kirjoitettuna kuuteen kertaan. Ei siis riitä, että etiketti on kirjoitettu yhden kerran ja vieressä maininta 3000 kpl. Tässä tapauksessa etikettiä painetaan vain painoksen edellyttämä määrä 500 kpl. Sopivan etiketin malli on esim joku seuraavasta:

FENNIA U. Tuusula

. . . 19

F Ilkka Jalas leg.

FENNIA Ab. Kisko

. . . 19

F Ilkka Jalas leg.

SUOMI EH. Iitti

Radansuu

. . . 19

S Ilkka Jalas leg.

Huomautetaan, että etiketissä tulee aina olla paikkakunnan selitteenä kaupunki, kauppala tai pitäjä. Kylän nimi tai muu tarkempi paikan määrittely on lisäyksenä paikkallaan varsinkin silloin kun pitäjä

on alueellisesti laaja. Yksinään ei kylän nimi kuitenkaan riitä. Yleisesti hyväksytyt poikkeukset: Tyärminne sekä EnL:n paikkakunnat (pitähän on tässä sama kuin maakunta).

Syksyn ensimmäinen kokous on keskiviikkona syyskuun 18 pnä klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Ohjelma: Katsaus kuluneeen kesän perhosfaunaan. Alustajina tri Harry Krogerus, leht. Osmo Peltonen ja majuri Ilkka Jalas. Katsaus kesän säähän: fil.lis. Kauri Mikkola. Tiedonantoja.

Sihteeri

Helsinki, lokakuun 1 p:nä 1968

N:o 6/68

Ainonkatu 4 C 38
puh. 499 067
H:ki 10

Arvoisa seuramme jäsen.

Syyskuun kokouksessa 18.9.1968 oli läsnä 104 jäsentä. Jäseniksi hyväksyttiin fil.yo. Eino Savolainen, tark. Juhani Uravirta ja teinit Larry Huldén ja Roland Skytén. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin opettaja Seppo Leinikka, luonnont.yo. Lars Karvonen, opisk. Lars-Erik Fernelius, dipl.ekonomi Aarne Schwartz, fil.yo. Sirkka-Liisa Häkkinen, teini Ilkka Hanski, teini Leif Löfgren, valt.yo. Tuomas Heiramo ja maalari Kari Koskimies. Syksyn kokoukset pidetään seuraavina päivinä 9.10, 13.11 ja 11.12. Dosentti Jouko Kaisila ilmoitti vaihtoyhdistyksen uuden suurperhosten pisteluettelon olevan saatavissa (hinta 2:-). Ekonomi Arno Kullberg ilmoitti ottavansa vastaan tilauksia pohjalevyistä uusiin perhoskaappeihin hintaan -:45 kpl. Myös pohjapaperia saa tilata häneltä (Ks. viime kiertok!).

Aluksi fil.lis. Kauri Mikkola esitti sääkatsauksen pyydystyskaudelta 1968:

Huhtikuun jälkipuolisko oli varsinkin lounaassa huomattavan lämmin. Toukokuun alkupuoliskolla Venäjällä oli hyvin lämmintä ja lämmintä ilmaa työntyi muutaman kerran Suomeenkin. Tämän jälkeen oli jatkuvasti koleaa, kunnes 26/5 alkaen kaakosta virtasi meille verrattain lämmintä ilmaa. Vaellustilanteita 1,5, 11-12 ja 26-28/5. Etelä-Suomessa kuukausi oli 1-2° normaalia kylmempi ja hyvin runsassateinen (jopa 2 x normaalia suurempia arvoja).

Kesäkuuta hallitsivat vaihtelevat korkeapainetilanteet ja kauniit säät, jotka atlanttinen häiriö keskeytti vasta 26/6. Vaellustilanteita 4-5/6 ja 19-22/6. Kuukausi oli Etelä-Suomessa 1.5-2.5° normaalia lämpimämpi ja pilvisuusarvot olivat tavallista 10-20% alhaisempia. Lapissa oli lämmintä 24-29/6, muuten koleaa.

Heinäkuu: 3-4/7 oli vielä kaunista, mutta sitten viileni ja suursäätö pysyi kuukauden verran itsepäisen muuttumattomana: Atlantilla oli laaja korkeapaine ja Venäjällä pysyviä matalapaineita, joten Suomeen virtasi pohjoisista suunnista kylmää ilmaa. Kuukausi oli Etelä-Suomessa 1-3° (idässä kylmintä) ja Lapissa 3-4° normaalia kylmempi, mutta lähes koko maassa vähäsateinen. Kilpisjärvellä oli 4 ja Utsjoella 5 päivää, jolloin päivän maksimi ylitti edes 15°:een vaatimattoman rajan. Minkäänlaisia vaellustilanteita ei ollut.

Elokuun alkupuoliskolla oli kohtalaisia säitä. 22/8 Venäjältä ulottui maahamme korkeapaineen selänne, jonka eteläpuolitse meille virtasi useana päivänä lämmintä ilmaa idästä-itäkaakosta. 29/8 ja 31/8 lämmintä ilmaa virtasi etelästä Suomeen. Vaellustilanteita 15-16/8, (22-26/8) ja 29-31/8. Kokonaisuutena kuukausi oli etelässä suunnilleen normaalin lämpöinen, Lapissa normaalia 1.5-2° kylmempi ja Länsi-Suomessa lisäksi kuiva.

Syyskuun alussa elokuun lopussa alkanut virtaus kääntyi kaakkoiseksi ja muuttui yhä lämpimämmäksi: 2/9 hyvin lämmin rintama saapui etelärannikolle ja 3-7/9 Helsingin keskilämpötilat vaihtelivat rajoissa 19.1-7°. Porissa mitattiin 6/9 kaikkien aikojen syyskuun lämpöennätys 28.3°. 12/9 kylmä pohjoisvirtaus levisi koko maahan ja kuun loppupuolella Sodankylässä mitattiin kaikkien aikojen pakkasennätys n. -17° (maan pinnassa kolmattakymmentä astetta!). Lokakuun vaihteessa oli voimakkaita etelä- ja kaakkoisvirtauksia, jotka eivät kuitenkaan olleet kovin lämpimiä.

Lohja, H.Krogerus:	Alueen lajiluku	1967	1968
Rhopalocera & Grypocera	68	44	43
Sphinges	13	7	8
Bombyces	53	38	36!
Noctuae	225	156	173!
Geometrae	219	168	188
Arstiina ja pikkuryhmät	56	25	30
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	634	438	478

Yl.huom: Noctuidejä alku- ja keskikesällä huomattavan vähän (vars. kvantitatiivisesti) keskikesällä tosin erittäin huono sää, mutta alkukesä lämmin. Kiitäjiä ja kehrääjiä sensijaan tavallista runsaammin.

Selviä + lajeja		-lajeja	Aikaisemmin säännöllisesti esiint., puuttivat kokonaan
A. cardamines	C. sobrina	E. ligea	P. apollo
G. rhamni	D. brunnea	D. festiva	A. crataegi
S. orion	A. triangulum	A. crenata	L. populi
	N. pronuba	A. lateritia	M. papia
L. populi	H. lepida	A. illyria	S. ligustri
M. tiliae	L. solidaginis	Z. tarsiplumalis	S. fagi
S. ocellatus	L. ingraca	Z. tarsipennalis	C. potatoria
D. porcellus	A. tragopogonis	T. emortualis	P. anastomosis
	M. literosa	L. comma	M. alpium
H. furcula	Z. retusa	L. impura	A. cuspis
H. hermelina	C. trapezina	T. firmata	A. strigosa
G. crenata	C. fraxini	D. latefasciata	A. clavis
P. tremula	L. cracca	C. olivata	E. alpicola
P. dictaoides	G. papilionaria	C. corylata	A. speciosa
N. torva	C. sagittata	M. albicillata	L. fasciana
L. bicoloria	B. bimaculata	A. sylvata	N. cucullatella
O. carmelita	B. temerata	E. alniaria	M. miniata
E. versicolora	E. fuscantaria	I. wauaria	
T. crataegi	G. bidentata	I. brunneata	
D. pini	P. dolabraria	S. luteum	
D. abietis	B. betularius	A. caja	
	B. roboraria		
	A. rubricollis		

Alueelle uusia: *S. lunigera*, *L. chlorosata*, *O. quadra*, *E. innotata*.

Vaeltajia tai immigrantteja: *Plusia confusa* 15/8 (6 yks.) 20-31/8 (11 yks.), *P. gamma* 22/8 (runsaasti), *Oenistis quadra* 17/8, *Amphipyra perflua* (20/8, 21/8), *Agrotis ypsilon* 17-31/8 (6 yks.), *Carpocapsa splendana* 21/8 (4 yks.) 25/8 (2 yks.).

Leht. O. Peltonen oli kerännyt Mäntyharjulla (ES) suurin piirtein koko kesän lukuunottamatta 1-15.6 ja 25-30.8. Alkukesä oli poikkeuksellisen lämpimien säiden ansiosta erinomainen, verraten hyvä oli myös elokuu, mutta 9-24.7 välinen aika oli erittäin huono, päivän maksimilämpötila keskim. vain +15° C. Kun 8.7. mennessä oli suurperhoshavaintoja 302 lajista, tuli 9-24.7. aikana vain 26 lajia lisää. Havaintoihin yhdistetty myös agr. Petrellin, leht. Olanderin ja koulul. Arto Vainion tulokset. Keräilyä harjoitettu keskim. 2 rysällä (500 W ja 160 W) ja 2 valvontalampulla. Lajiluku tähänastisista vuosista paras sekä suuret että pikkuperhosiin nähden: (Taulukko sivulla 3)

Lajimäärän puolesta parhaat yöt 3.7. ja 28.7., jolloin tuli edellisenä 104 makroa + 84 mikroa = 188 lajia ja jälkimmäisenä 106 + 110 = 216.

M:lle uudet lajit: *A. dissoluta* arundin. ♀ 22.8., *Th. serraria* 20-22.6. 3 ♂ (Petrell), 22.6. ♀, *E. lariciata* 27.6. ♀ ja *S. tipulaeformis* 20-25.6. 3 yks. sekä pikkuperhoset *Pl. alpinellus*, *C. costana* (ES:lle uusi), *A. porphyrana* (ES:lle uusi), *G. cuneatella* (ES:lle uusi), *L. spinolella*,

B.capreella, Sc.disparella.

Mäntyharjulta

	Kaikkiaan	1952	1967	1968
Rhopal. + Gryp.	65	45	35	44
Sphinges	13	7	6	8
Bombyces	51	39	41	41
Noctuae	196	137	143	142
Geometrae	179	138	147	148
Arct.-Jugatae	50	23	27	26
yht.	554	389	399	409
Pyralidina	98	65	66	63
Tortricina	195	110	116	129
Glyph.-Momp.	114	49	71	81
Coleoph.-Micropt.	n.195	67	107	n.120
yht.	n.600	291	360	n.390

Päiväperhosia enemmän kuin pitkään aikaan: machaon (imagoja ja n. 10 toukkaa), c-album 4, maturna 6, athalia 2, tullia 1, alveus 1 (Olander) viimeksi 1950. Kokonaan puuttuivat rapae, Lim.populi, freiija, frigga ja jurtina.

Kiitäjiä runsaasti, yleisin edelleen L.populi 60, sitten tremulae 27, pinastri 18, ocellatus 12, elpenor 12, galii 3, porcellus 1 ja tili-ae 1 (viimeksi -53); puuttui ligustri.

Kehrääjiä myös hyvin: bicuspis 4, furcula 18, phoebe 3, timon 3, anastomosis 1, lunigera 1, ilicifolia 1, pudibunda 16, salicis 4. Puuttui quercus.

Yökkösiä melko runsaasti. Maininnan arvoisia alpium 1, alni 1 (syötillä), c-nigrum 1, pronuba (toinen M:lta), lepida 1, satura 3, palustris 2 ♀♀, flavago (vasta -67 ensimmäinen yks.), retusa 3, subtusa 1, trapezina 2, typhae 1 (Vainio; kolmas yks. M:lta), candidula 1 (viimeksi -63, sitä ennen cp), pacta 1 (Olander), fraxini 3, salicalis 1. Tavallista yleisempiä olivat psi 14, sextrigata 15 (ensimmäiset yksilöt -66, ilmeisesti jo kotiutunut), proxima 15 (ensimmäinen yks. -66), ingrlica (keväällä 130), kokonaan puuttuivat segetum, bombycina (!), O.populi ja gracilis, viminalis, circellaris, scabriuscula ja arcuosa.

Mittareita runsaasti: viretata 1, dubitata 1 (Vainio), latefasciata 1, olivata 1 (kolmas yks. M:lta), otregiata 1, venosata 8, tripunctaria 5, subumbrata 1, pumilata 3, opis 1 (kolmas M:lta), advenaria 1 (vuosi sitten ensimmäinen), loricaria 2. Tavallista yleisempiä olivat hasta 10, testacea n.50, joista 4 kolmisiipistä, betularius n. 90. Puuttuivat: tenuiata, pini, bilunulata, palustraria, nanata, virgaureata, lanceata, sparsata ja B. punctinalis (viimeksi -56).

Siilikehääjiä ym. loppuryhmiä vähänlaisesti: miniata 1 (Olander), complana 5, cereola 3, cossus 1, humuli 2 ♀ (ensimmäinen yks. -66), ganna 7. Kokonaan puuttuivat: mundana (!), mendica, luteum, Rh.purpurata, statice ja standfussi.

Pikkuperhosista mainittakoon alussa lueteltujen uusien lajien lisäksi Myel.bistriatella 7, Per.umbrana, C.lecheana 2, P.cinnamomeana 3, Phal.epilinana, alimana 2, E.zoegana (Olander), Euc.latorana 2, fulvana cp, grandaevana 7, obscurana 13, semifuscana 16, L.permixtana, E.ericetana, A.brandieriana 3, P.luedersiana 3, S.oculella, strigulana, P.albiceps, T.tetrapunctella 3, G.luctuella, Ch.gibbosella 2, S.margi-nella, Br.lineolella, C.leucapennella 4 (niistä ensimmäinen ja 29.5.), betulella 5, L.salicicolella, sagittella (e.p.), Z.rufella 8, A.dilectella, C.horridellum 3, T.trinotella 2 ja fulvimitrella 2.

Toisen sukupolven havainnot mm. A.tripartita 20.8, C.albipunctata 31/8, M.sexalata 7/9, S.nötata 11/9. ja E.bistortata 7.9.

Majuri Ilkka Jalas selosti keräilykokemuksiaan vuodelta 1968. Päiväpyyntiä vain vähän. Havainnot: A. cardamines edellisiä vuosia yleisempi (Iitti ja Kouvola), M. arion ja P. wicrama puuttuivat Jaalasta vanhalta paikalta. Syöttipyyntiä vain silloin tällöin useilla eri paikkakunnilla. Vähäiset saaliit, A. auricoma aivan yleinen. A. menyanthidis suoseuduilla yleinen.

Painopiste valopyynnissä. Paikat: Helsinki Vallisaari 3 - 6 lampua, Harakka 1 l, Santahamina 2 l, Westerkulla 1-3 l. Iitti 4 eri paikkaa 1-8 l, Hamina 2 paikkaa 1-3 l, Pernaja 3 l, Karuna 3 l, Dragsfjärd 2 paikkaa 2 l, Korppoo 4 paikkaa 7-8 l, Yhteensä 17.9 ml 1382 lampuilla. Korppoossa, Karunassa ja Dragsfjärdissä vain käyntejä, muilla paikoilla sensijaan keräily ollut lähes yhtämittaista. Pernaja kuitenkin vasta heinäkuun lopulta. Yht. aikaisesti käytetty lampumäärä ollut 4-16 l. Suurimman osan kesästä 12-15 lampua.

Tulokset:

Varhaiskevät - kevät: Yksilömäärä ehkäpä pienin. Lähes kahteenkymmeneen vuoteen. Lajit normaalisti. Monima populi Vallisaareissa vähälukuisen (n. 2% saaliista, 1966 n. 20%).

Alkukesä: Helluntain tienoilla saalismäärät alkoivat nousta ja olivat kuun puolivälissä jo normaalit. Ennenkaikkea useat kehrääjät normaalia lukuisampia. Yleisimpien järjestys: L. camelina, M. rubi, P. gnoma, Normaalia yleisempiä: H. bicuspis 3, furcula n. 30, bifida 8, G. crenata yli 50, L. bicoloria 16, Pygera lajeja norm. vähemmän, C. pottatoria vain 1, Apatelet yleisyysjärjestyksessä: rumicis aivan yl., menyanthidis (vain suoseuduilla), psi, auricoma, megacephala joks. harv., leporiha, alni (5), euphorbiae 1. Muut lajit puuttuivat A. tremulae Iitissä melko yleinen, muualta puuttui. P. confusa Korppoo 1 yks. 25.6.1968. L. opis puuttui.

Keskikesä: Alku lupaava, mutta heinäkuun koleus vähensi saalista. Normaalia yleisempiä ei ollut (koleus), normaalia vähemmän mm. E. tritici (20% normaalista - H:ki), nigricans (50% - H:ki), A. clavis vain xx 1, P. festucae vain 2 yks. Hyviä lajeja: C. andereggi Vallisaari 18-22.7, (3. yks. maasta), D. artesiaria Iitti 3 yks. 4-5.7 ja 1 yks. 1.8. H. aestivaria Vallisaari 28.7, H. costae strigalis 3 yks. Iitti, A. rubrivena 3 yks. H:ki ja Pernaja, L. pyropata 1 yks. Vallisaari 28.7.

Loppukesä: Lukumääräisesti saalis normaali, E. occulta, P. retusa, P. confusa (yli 40 yks.) kaikkialla. A. sparganii ja U. uncula norm. yleisempiä, C. sobrina harvinainen, A. xanthographa n. 30% normaalista. C. circeularis vain muutama, M. oxalina vanhalta paikalta (Santahamina) vain pari ja vasta syyskuussa. Punaiset Catocalat vähissä pactaa (4) lukuunottamatta, adultera 2 yks. (Hamina ja H:ki), paras laji P. purpurina (2 yks. maasta) 10-11.9 Harakka, Toisia sukupolvia ehkäpä norm. vähemmän.

Lentoajat: Kevään-kesän vaihteessa ehkä hiukan myöhässä. Normaaliksi keskikesään tultaessa, mutta heinäkuun koleus aiheutti taas selvästi myöhästymistä (E. tritici 10 vrk myöhässä/8 ed. v:n keskiarvo). E. alniaria ja B. satura painopiste noin 14 vrk myöh. H. ganna vasta syyskuussa.

Ampiaisia loppukesällä rysäpulloissa tavattoman paljon, loispiistiäisiä sensijaan norm. vähemmän.

Yhteenveto:

Kevät huono, alkukesä hyvä, keskikesä normaalia huonompi, loppukesä normaali. Kesä kokonaisuutena keskinkertaista parempi. Lentoajoissa huomattavia myöhästymisiä.

Euchromius ocellatus Hw. -pyralidista ilmoitettiin kokouksessa kesältä 1968 seuraavat löydöt: V: Kaksikerta 2 - 8.9. (6 yks) sekä Turun Mälikkälä 3.9. ja 8.9. (2 yks) ja Paattinen (2 yks) (S. Muurimaa ja E. Linnaluoto), Kustavi: Kevon kylä 7.9. ja 8.9. (A.V.V. Mikkola), Lohja 31.8. (1 yks) ja 6.9. (2 yks) (Harry Krogerus). U. Tvärminne 2.9. (Eero Karvonen), Kirkkonummi 11.9. (Kauri Mikkola), Helsinki 7.9. (Antti Aalto), Helsinki: Vallisaari 4 - 7.9. (5 yks) (Ilkka Jalas). Helsingin pit.: Tammisto 3 - 10.9. (Jorma Lilja), H:gin pit.: Nurmijärvi: Rajamäki 6.9. ja 7.9. (Martti Koponen), Korso 11 - 13.9.1968 (Vesa Varis), Porvoon pit.: Vekkoski 1.9., 3.9., 6.9., 10.9. ja 11.9. (6 yks) (Juho Alvas). EK. Hamina 6-7.9. (Ilkka Jalas), Virolahti 4-8.9. (3 yks) (A. Aalto, E. Karvonen ja J. Lilja).

Metsänhoitaja Thomas Clayhills ilmoitti saaneensa Porvoon kaupungista lampulta 2.9.1968 yökkösen Grammodes stolida.

Lu.kand. Jorma Lilja ilmoitti saaneensa Suomenlinnasta seuraavat perhoset: Nymphalis io 1.9.1968 (2yks), V.atalanta 1.9.-68 ja 5.9.-68 (yhteensä 5 yks), V.cardui 1.9.-68 (3 yks), Apamea zollikoferi 1-4.9.-68, Pl.confusa 15-22.6.-68 ja 2-5.7.-68 sekä 15.8.-68 lähtien runsaslukuinen ja Scopula virgulata 3.7.-68. Edelleen hän oli saanut Actebia fennican 16.8.-68 Tuusulasta, Eupithecia venosatan 3.8.-68 Liperin Härkinvaarasta ja Salebria semirubellan 22.8.-68 Liperistä. Dos. Jouko Kaisila totesi Pl.confusalla olevan meillä vakinaisen kannan sekä myös toisen sukupolven. Lääket.lis. Erkki Laasonen ilmoitti N.ion 8.8.-68 Ahvenanmaan Sundista. Prof.Olavi Sotavalta näytti Neuvostoliitosta Antsukiasta Irkut-joen rannalta 17.8.-68 saamansa gynandromorfin Argynnis paphian. Lisäksi hän ilmoitti V.atalantan Oulusta 14.7.-68 (näköhavainto), C.galiin Kilpisjärveltä ja PP:lle uusina Oulusta E.nigricansin, R.dahliin ja H.leucostigman (2 yks) (leg Lu.kand.Kalevi Kuusela)

Dos. Walter Hackman esitti 4.8.-68 Espoon Kolmperästä saamansa yökkösen Apamea scolopacina (toinen löytö Suomesta). Hän sai myös 5.8.-68 yhteen rysäpulloon 20 Selenophera lunigera-koirasta, parina seuraavana yönä useita lisää ja kolmantena naaraan. 22.8.-68 tuli Kolmperästä myös Lithosia griseola.

Puheenjohtaja prof.Esko Suomalainen selosti tri Harry Krogeruksen Amphipyra pyramidea tutkimuksia. Kuten tunnettua laji jakaantuu kahtia, ja tri Krogerus on tehnyt useammasta koirasyksilöstä genitaalipreparaatit ja todennut Bromarvista ja Ruissalosta saadut yksilöt lajiin A.berbera kuuluviksi. Dos. Jouko Kaisila oli todennut museon kokoelmissa olevat yksilöt kaikki yhtä lukuunottamatta A.berberaksi. Lemlandista oli yksi yksilö A.pyramideaa (leg.J.Waselius), joka täten on maallemme uusi laji ja toistaiseksi ainoa tunnettu yksilö maastamme.

Yliopp. Eero Karvonen oli saanut Spaelotis claudestinan 30.7.-68 Suomenlinnasta ja 21.8.-68 Bromarvista. Ekonomi Kauko Helomaa oli saanut P.vetulatan 19.7.-68 ja 31.7.-68 Kauniaisista, Pheosia gnoma frigidan 2.7.-68 Utsjoelta ja C.cervinaliksen 6.6 - 22.6.-68 Kauniaisista. Tait. Juho Alvas oli saanut Porvoon pit. Vekkoskelta Pyrausta sticticaliksen 2.9.-68 sekä Pl.confusaa ja Agr.ypsilonia useita yksk. 1.9 - 10.9.-68 välisenä aikana. Majuri Ilkka Jalas ilmoitti seuraavat löydöt: Colias hyale 16.8.1968 H:ki Melkki (leg Hannu Forsman), Chersotis andereggi H:ki Vallisääri 18-22.7.-68 välisenä aikana (kolmas yks.maasta)(I.Jalas), Porphyrinia purpurina H:ki Harakka 10-11.9.-68 (toinen yks.maasta)(I.Jalas). Tark. Juhani Uravirta oli kerännyt Kemiön Labbölessä ja saanut seuraavat lajit: C.bicuspis 16.6, S.spheciformis 21.6, P.coenobita 1.7. ja A.hyperici 2.7.-68. Espoon Kauklahdesta tuli Z.retusa 15.8. ja A.perfluaa 18.7-10.8.1968 (17 yks). Rehtori A.V.V.Mikkola näytti 2 koirasyks. Phragmataecia castaneaeta Hb., jotka on saatu 20.6 ja 24.6.-68 Kustavin pit. (Ab) Kevon kylän Kuuskarista. Lisäksi hän näytti yökkösen P.umovii, joka oli saatu 15.8.-68 Kustavin pit. Kevon kartanosta ja Noctua comesen Hb. Haminasta 25.8.-68 (leg.Anssi Mikkola).

Fil.lis.Kauri Mikkola näytti kaksi koirasyks. H.ultima, jotka oli saatu Sököstä 2.9.-68, siis parhaana vaellusaikana. Teini Juha Lindfors ilmoitti saaneensa 10.5.-68 Biston stratariuksen Tikkurilasta valaistun kasvihuoneen seinältä. Tait. Juho Alvas ilmoitti myös saaneensa B.stratariuksen Porvoon.pit. Vekkoskelta 9.5.-68. Toimistonhoit. Eino Sepänen totesi B.stratariuksen löytyneen Porvoosta jo v.1950 (1 yks). Räkennusmest. Leo Sippola esitti gynandromorfin P.curtulan, jonka hän oli saanut 8.6.-68 Pälkäneeltä. Samalla hän esitti useita mielenkiintoisia aberratioita. Lääket.kand. Antti Aalto ilmoitti seuraavat löydöt: D.infusata (e.larva) ja Bapta bimaculata 14.6.-68, molemmat Pälkäneeltä; Pyralis regalis 4-8.9.-68 Virolahdelta sekä Juvalta 30-31.8.-68 E.tritici, C.eelsia, A.cannae ja Sph.pinastri otettu 31.8.-68! Ekonomi Arno Kullberg esitti Riihimäen Hirvijärveltä gynandromorfin Gn.sordarian (30.6-2.7.-68), M.oxycanthaen (7-13.9.-68); C.advenarian, Nordsjöstä sinisen P.amandusnaaraan (11.7.-68 ja Föglöstä M.stellatarumin (13.6.-68 näköhavainto).

Majuri Ilkka Jalas oli saanut tänä kesänä Iitistä *M. oxyacanthaeta* n. 15 yks. Prof. Olavi Sotavalta totesi, että laji on vanhastaan tunnettu lounaisesta Etelä-Hämeestä, mutta Iitti on uusi alue. Proviisori Carl-Johan Widén ilmoitti löytäneensä Pellingin Hasselöstä *Eupithecia* selinatan toukkia. Laji on uusi Porvoon pitäjälle. Lääket.kand. Magnus Landtman oli löytänyt Porvoon maalaiskunnasta kesäkuussa *Hepiolus humulin* Porvoon pitäjälle uutena. Proviisori Widén ilmoitti agrologi A.Strandmannin saaneen *H. humulia* jo aikaisemmin Porvoon pitäjästä. Dos. Jouko Kaisila totesi *C. olivatan* olleen tänä vuonna yleisen Myrskylässä. Yliopp. Kari Ahti oli kerännyt Lohjalla ja lisäsi tri Krogeruksen luetteloon *A. crataegin* (2 yks) ja *Sph. ligustrin*. Tavallista niukemmin oli ollut *A. cardaminesta*, *P. brassicaeta* ja *L. sinapista* ja tavallista runsaammin taas *P. alveusta*, *H. fuciformista*, *C. anachoretata* ja *A. tauta*, jota tuli yhteen rysään 3 yks. Yliopp. Arto Rantanen oli löytänyt Ahvenanmaan Föglöstä *P. apollon* 11.8-68, *A. lithoxylean* 14.8-68 ja *N. orbonan* 17.8-68. Lääket.kand. Jaakko Karvonen totesi *Z. retusana* olleen kesällä 1968 yleisen (12 yks); *A. cannaeta* oli runsaasti Kirkkonummella, samoin *A. sparganiita*, joka on Kirkkonummelle uusi. *P. statices* oli taas runsas **Punkasalmella**. Yliopp. Martti Koponen oli saanut Mikkelin mlk Hietasesta (ES) seuraavat lajit: *N. pronuba* 27.8, *C. celsia* 26.8 ja 27.8, *A. furva* 24.8, *M. furuncula* 24.8, *Z. subtusa* 23.8 ja 27.8, *N. typhae* 18.8, *A. cannae* 26.8 ja *Pl. confusa* 24.8-68.

Toukokuun kokouksessa julistettiin kilpailu rysämyrkkypullon kehittämiseksi tavoitteena saada käyttöön sellainen rysäpullo (tölkki), jota käytettäessä rysiä kokeminen voi tapahtua vaikkapa viikon välein ja jossa materiaali siitä huolimatta säilyy mahdollisimman hyväkuntoisena. (Katso syyskuun kiertokirje).

Kilpailuun osallistuvat pulloratkaisut on jätettävä maj. I. Jalakselle viimeistään marraskuun kokouksessa. Kilpailuvastauksessa ilmoitettava:

1. Riittävän selvä ja yksityiskohtainen kuva pullosta (valokuva tai piirros, tarvittaessa useampia).
2. Selostus niistä yksityiskohdista, jotka eivät ilmene selvästi kuvasta. Selostuksessa ei riitä esim. maininta "myrkkyaestia kiinnitetään tölkin lähtään". On myös selostettava miten kiinnitys suoritetaan. Kaikki muutkin tarpeelliset valmistusteknilliset seikat on selostettava.
3. Selostus suositeltavasta myrkyistä (ei välttämätön).
4. Kustannuslaskelma (ainakin suunnilleen).
5. Selostus tuloksineen mahdollisista suoritetuista kokeista.

Huomautetaan, että kilpailulautakunta ei tässä vaiheessa ota vastaan itse pulloja vaan ainoastaan kuvat selostuksineen. Kilpailulautakunta tulee tarvitessaan pyytämään pullot nähtäväkseen.

Seuran lokakuun kokous on keskiviikkona 9.10. klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Ohjelma: Prof. Olavi Sotavalta: Perhostutkijan vaikutelmia Moskovasta ja Irkutskista. Perhosnäytteitä ja kuvia. Tiedonantoja.

Sihteeri

Helsinki, marraskuun 5 p:nä 1968

N:o 7/68

Ainonkatu 4 C 38
puh. 499 067
H:ki 10

Arvoisa seuramme jäsen.

Lokakuun kokouksessa 9.10.1968 oli läsnä 73 jäsentä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ollessa estyneinä johti puhetta prof. Max v. Schantz. Jäseniksi hyväksyttiin opettaja Seppo Leinikka, luonnont.yo. Lars Karvonen, opisk. Lars-Erik Fernelius, dipl.ekonomi Arne Schwartz, fil.yo. Sirkka-Liisa Häkkinen, teini Ilkka Hanski, teini Leif Löfgren, valt.yo. Tuomas Heiramo ja maalari Kari Koskimies. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin biol.yo. Usko Jokinen, yliopp. Esko Hyttinen, mus.opisk. Esko Reima, koulul. Jyrki Taussi ja postivirkam. Sune Borgman.

Illan esitelmän piti prof. Olavi Sotavalta perhostutkijan vaikutelmista Moskovasta ja Irkutskista.

XIII kansainvälinen entomologikongressi pidettiin Moskovassa 2.-9.8.1968, jonka jälkeen esittäjä osallistui järjestettyyn Siperian-retkeen Irkutskiin 10.-18.8. Kongressissa oli mukana n. 3000 osanottajaa, joista puolet sosialististen maiden edustajia. Suomalaisia oli mukana 7. Esitelmät pidettiin Lomonosov-yliopiston rakennuksissa. Lepidopterologisista esitelmistä mainittakoon länsisaksalaisen tri E.J.Trögerin esitelmä Euchloris smaragdarian ja Comibaena pustulatan biologiasta ja eteläafrikkal. tri E.S.Brownin esitelmä perhosten vaelluksista säätilojen mukaan.

Irkutskin retkeen osallistui yli 40 henkeä, joista "kansainvälinen" ryhmä viipyi 4 päivää ja "ruotsalainen" 8 päivää Irkutskin seudulla. Edelliseen ryhmään osallistuivat suomalaisista prof. Esko Kangas ja metsätekn. Jaakko Kangas, jälkimmäiseen esittäjä. Perhosia keräsivät retkellä esittäjän lisäksi lis. P.Douwes Lundista ja pienessä määrin metsätekn. Kangas. Matka Moskovasta tehtiin lentokoneella ja perillä oli käytettävissä linja-auto. 11.8. tutustuttiin kaupunkiin ja keräiltiin kaupungin alueella mm. puiston kukilta; saalista mm. A.paphia ja ab. valesina (cpp), V.cardui (cp), P.daplidice, illalla P.confusa (cpp), D.trifolii (cpp), E.paleacea (cpp) ja Plusia ain Hochenw. 12.8. käytiin Baikalinjärvellä ja täältä laivalla Kotyn kylässä. Kylän ympärillä rehevää jokilaaksoa. Saalista: mm. A.paphia (cpp), V.cardui (cpp), P.l-album (cp), N.xanthomelas, B.inc, Closs.angarensis Ersch., C.selenia Ev. ssp. sibirica Ersch., C.hyale Ev. argiades, E.ligea ssp. ajanensis Mén., P.excelsa, Sat.dryas Sc. sekä pari Arctiidae-toukkaa ja kotelo. Paluu Listvjankan kylän kautta, jossa käytiin limnologisessa laitoksessa. Tien vieressä ohdakekasvusto, jossa päiväperhosia massoittain. Illalla pyyntiä Irkutskin katulampuilta, josta saatiin mm. Hyp.rostralis ja obesalis, C.adulteraa, P.confusaa, erästä toistaiseksi tuntematonta isoa harmaata yleistä yökköstä ja monia meikäläisiä lajeja. Samana päivänä kuoriutui T.E.Leilerin edellisenä päivänä löytämä E.islandica ssp. rossican kotelo. Tätä lajia saatiin myöhemmin myös lampuilta. 13.8. tehtiin retki taigalle, jossa nautittiin lounas luonnossa. Kukkivilta tienvieriltä ja lennätinlinjalta saatiin mm. A.paphia ja Cl.angarensista, P.achine, E.ligea ajanensis, aethiops Esp ja sedakovii Ev., P.nicias ja cleobis Brem.; paluumatkalla otettiin Motyn kylästä P.l-albumia ja H.lycaonia. 14.8. satoi, ja retki Burduguz-joelle tuotti vain toukkia: S.ocellata ja L.tremulae, C.vinula, H.?bifida, N.ziczac, O.?carmelita, G.crenata, P.palpinum, P.timon (7 kpl joista 6 loisittua), A.alni, cuspis ja megacephala. Lamppupyynti illalla tuotti edellisinkin iltoina saatuja lajeja. 15.8. satoi edelleen, ja lounaaseen tehty retki tuotti vain muutamia toukkia (mm. 3 O.gonostigma).

16.8. oli taas kaunista, ja kävimme 59 km lounaassa olevalla metsäpalo-paikalla, jossa maasto oli taigaa. Saalis suunnilleen samaa kuin edellisellä taigaretkellä, lisäksi F.adippe ab. cleodoxa ja H.ganna, sekä toukkia: C.coryli, A.leporina, C.lactucae sekä todennäköisesti Peric.matronula L. (leg. T. Leiler; toukka elää vielä ja on nyt n. 8 cm pitkä). Illalla pyydystimme Jalas-rysällä ja lampulla + lakanalla Irkutskin akateemisessa kaupunginosassa pari tuntia tri B.N. Verzhutskin luona kerrostalon katolla ja parvekkeella. Saalista: A.fennica, A.unicolor, Rh.saucia Hb., C.adultera ym. sekä edellämainittua tunteimatonta yökköstä. 17.8. retki 130 km lounaaseen Antshukin lomakylään, maasto kulttuurimaata, jokilaaksoa ja Irkut-joen takana taigametsää. Saalista: A.paphia (mm. gynandromorfi), C.angarensis, S.dryas, E.sedakovii, Pyrg.speyeri Stgr., P.l-album, illalla jälleen katulamppupyyntiä Irkutskissa: samaa saalista kuin ennenkin, lisäksi mm. A.praecox. 18.8. palattiin Moskovaan ja 19.8. kotiin.

Keskustelussa rakennusmestari E. Peltonen ilmoitti saaneensa metsänhoit. J. Kankaalta A.tridensin toukan, joka oli Irkutskin läheltä taigalta. Lääket. kand. M. Landtman tiedusteli, millä leveysasteella keräilyalue suunnilleen on. Esitelmöitsijä ilmoitti sen olevan Berlinin ja Hampurin välin korkeudella.

Rakennusmest. E. Peltonen ilmoitti A.atropoksen löydetyn kirkkonummen Kantvikista (U) 30.8.1968 (leg. Raimo Tuori). Teini Markus Färkkilä ilmoitti löytäneensä 23.6.1968 Porvoon maalaiskunnasta Coenonympha hero-koiraan. Yliopp. Veikko Kaila kertoi keräilytulosten parantumisesta Tammiosta sen jälkeen kun hän oli saanut siellä mahdollisuuden valopyyntiin. Mielenkiintoisista löydöistä mainittakoon O.sambucaria 27.7-68 ja L.pyropata 28.7-68. Koulul. Lars Therman oli löytänyt O.sambucarian Inkoon pit:n Degerbystä 27.7-68. (Maist. Wiking Nyström oli aikaisemmin löytänyt lajin Täcktomista; lisäksi on Laajasalon löytö, joten laji on ilmeisesti leviämässä). Opisk. Esko Linnaluoto oli löytänyt 2.9-68 C.nuptan, 23.8-68 N.orbonan ja 4.9-68 C.cinctarian, kaikki Turusta. Majuri I. Jalas totesi tänä vuonna löydetyn ainoastaan kaksi C.nuptaa, nim. edellä mainittu ja Kuopiosta (leg. M. Kononen). Ekonomi Kauko Helomaa oli kerännyt 28-30.9-68 Ahvenanmaan Föglössä ja saanut seuraavat lajit: D.ceruleocephala 97+5 yks., O.dilutata 106 yks., O.christyi 24 yks., O.autumnata 12 yks., A.macilentata 17 yks., C.erythrocephala 24 yks. ja C.vaupunctata 3 yks. Rakennusmest. Leo Sippola sai lisäksi 3 yks. L.ornithopusta. Opisk. Seppo Muurimaa oli saanut 4.9-68 Kaksikerrasta H.ultiman.

Rehtori A.V.V. Mikkola toivoi uusien lajien nimien alleviivausta kiertokirjeissä, jotta ne myöhemmin löytyisivät helpommin. Majuri Ilkka Jalas toivoi taas, että syyskuun kokouksessa ilmoitetaan ainoastaan todella tärkeitä tiedonantoja, koska kokouksen ohjelma muuten tahtoo venyä suhteettoman pitkäksi.

Selostus esitelmästä, jonka lu. kand. Pauli Kantonen piti seuraran kokouksessa 8.5.1968.

Perhosnaaraiden sukupuolirauhaset sijaitsevat tavallisesti takaruumiin kahdeksannen ja yhdeksannen jaokkeen välissä. Saturnia pavonialla tämä rauhanen on yksinkertainen vaaleanvihreä pussi, joka pullistuu esiin naaraan aloittaessa aktiivisen houkuttelun 0,5 - 1 tuntia kuoriutumisenensa jälkeen. Tällä lajilla houkuttelu on intensiivisintä iltapäivisin, jolloin koiraat lentävät. Sukupuolihaju leviää ilmavirtausten avulla ja sopivan tuulen puhaltaessa varsin laajalle.

Kun koiraiden siivet ovat kuivuneet ne alkavat lentää ilmeisesti aivan sattuman varaista hakulentoa ja tällöin tuuli kuljettaa niitä helposti mukanaan. Näin myös naaraasta katsoen tuulen yläpuolella kuoriutuvat koiraat joutuvat helposti sen hajualueelle. Kun koiraas aistii naaraan sukupuolihajun se alkaa lentää vastatuuleen sik-sak-rataa. Tuuli lienee ainoa tekijä, joka ratkaisee suunnan tässä vaiheessa. Hajun väkivyyseroilla ei taida juuri olla merkitystä sillä useimmiten näyttää koiraalla olevan suuria vaikeuksia paikantaa naaras täsmällisesti saavuttuaan sen lähelle. Se kierteleé houkuttelevaa naarasta nopeasti lentäen,

laskeutuu välillä sen lähelle tai jopa päälle ja nousee uudelleen lentoon. Saattaa kestää useita minutteja ennenkuin parittelu alkaa. Toisinaan taas koiras lentää naaraan luo aivan suoraan. Parittelun alkaessa naaras vetää hajurauhasensa piiloon eikä paikalle yleensä tämän jälkeen tule muita koiraita. Hajuaineen määrä Saturnia pavonia-naaraalla on ilmeisesti melko suuri, sillä eräessä tapauksessa naaras sai koiraan luokseen vasta kahden viikon aktiivisen houkuttelun jälkeen.

Sukupuolihajujärjestelmää voidaan käyttää hyväksi vahingollisten lajien torjunnassa. Menetelmät saadaan tehokkaiksi jos koiraat voidaan steriloida kemiallisesti tai säteilyttämällä pyydyksessä, johon naaraan haju on ne houkutelut ja laskea tämän jälkeen vapaaksi hedelmöittämiskyvyttöminä.

Oikaisu. Sph. pinastri, joka oli saatu 31.8-68 ei kuulunut Juvan löytöihin, vaan oli saatu rysällä Lempäälästä (leg. O.Sotavalta).

Helsingin Hyönteisvaihtoyhdistyksen vuosikokous ja vaihtotilaisuus

Helsingin Hyönteisvaihtoyhdistyksen - Helsingfors Entomologiska Bytesförening vuosikokous pidetään sunnuntaina 24.11.1968 Yliopiston Eläintieteen laitoksen kahviossa, Pohj.Rautatiek. 13. Esille tulevat sääntömääräiset asiat. Vuosikokous alkaa klo 11.00 ja välittömästi sen päättymisen jälkeen, ehkä noin klo 12.00 alkaa vaihtotilaisuus, johon voivat osallistua myös muut kuin yhdistyksen jäsenet. Osaanottomaksuna peritään 1.- mk.

Runsasta osaanottoa toivoen

Johtokunta

Suomen Perhostutkijain seuran marraskuun kokous on keskiviikkona 13.11. klo 19 Eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa. Ohjelma: maist. Osmo Heikinheimo: Omenäkääriäisen (Laspeyresia pomonella) biologiasta. Tiedonantoja.

Sihteeri

SUOMEN PERHOSTUTKIJAIN SEURA
LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND

Helsinki - Helsingfors
Ainonkatu 4 C 38
puh. 499 067
H:ki 10

Helsinki, joulukuun 3 p:nä 1968

N:o 8/68

Arvoisa seuramme jäsen.

Marraskuun kokouksessa 13.11.1968 oli läsnä 58 jäsentä. Jäseniksi hyväksyttiin biol.yo. Usko Jokinen, yliopp. Esko Hyttinen, mus. opisk. Esko Reima, koulul. Jyrki Taussi ja postivirkam. Sune Borgman. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin metsänhoit. Seppo Levanto, abit. Osmo Jaakkola sekä koululaiset Peter Bogomoloff, Nils Svartling, Lars Therman, Dick Forsman, Raimo Boman ja Marcus Wikman.

Fil.maist. Osmo Heikinheimo piti esitelmän omenakääriäisen (*Laspeyresia pomonella* L.) biologiasta.

Täysimittaiset omenakääriäisen toukat talvehtivat omenapuun rungossa ja paksummissa oksissa sopivissa rosokohdissa kaarnan sisään kaivertamisissaan koloissa n. 0.2 - 1 m:n korkeudella. Diapausin obligatoorisuus riippuu perintötekijöistä. Keski-Euroopassa on todettu kantojen, joiden toukista n. puolet asettuu obligatoorisesti diapausiin toisen puolen kehittyessä aikuisiksi ilman diapausia, mikäli päivän valoisan ajan pituus on yli 16-17 t. ja lämpötila n. 20°. Diapausin laukeaminen vaatii pitkäaikaisen alhaisen lämpötilan. Keski-Euroopassa diapausi ei ole täysin lauennut vielä helmikuussa. Lajin kehityksen nollapisteksi ilmoitetaan +10°C. Aikuistuminen alkoi Tikkurilassa v. 1968 8.6. vuorokautisista keskilämpötiloista lasketun tehoisan lämpötilasumman ollessa n. 55°. Puolet oli aikuistunut kasvatuslaatikossa maassa 22.6. ja verkko-häkissä puussa 6 vrk. aikaisemmin tehoisan lämpötilasumman ollessa vastaavasti 167° ja 109°. Viimeinen yksilö aikuistui 14.7. tehoisan lämpötilasumman ollessa 300°. Väkiolämpötilassa laboratoriossa Tikkurilassa +20°:ssa puolet aikuistui 23 vrk kokeen alkamisesta tehoisan lämpötilasumman ollessa 260°. Talvehtivat toukat ja myöhemmin kotelot saavat keväällä auringon paisteesta tehollista lämpöä rungon eteläsivulla n. 60% enemmän kuin pohjoissivulla. Eteläsivulla aikuistuminen saattaa alkaa n. 18 vrk. aikaisemmin kuin pohjoissivulla. Aikuistuminen ja lento alkavat suunnilleen samanaikaisesti, myös molempien huiput osuvat yhteen, mutta lento jatkuu n. 2-3 viikkoa pitempään kuin aikuistuminen. Naaraat alkavat lentää hieman myöhemmin kuin koiraat, joiden lento on aktiivisempää kuin naaraiden. Lento ja muninta alkavat n. 1 1/2 - 2 t. ennen auringonlaskua, ovat vilkkaimmillaan auringonlaskun aikana ja jatkuvat heikentyneenä yli puolen yön, jos lämpötila on riittävän korkea. Pääosa lentää omenapuiden latvusten korkeudella. Lämpötila vaikuttaa sekä lennon että muninnan aktiivisuuteen. Lento on vilkasta yli +15° lämpötilassa, yksittäisiä yksilöitä on lennossa vielä +12-13° lämpötilassa. Munintaa tapahtuu, jos 2 t. ennen auringonlaskua lämpötila on yli +17.5° ja jos 1 t. myöhemmin se on vielä yli +15°. Jos jompikumpi ehdoista ei toteudu, munintaa ei tapahdu. Omenakääriäinen lentää herkemmin UV-valopyydyksiin kuin tavallisella Hg- tai sekavalolampulla varustettuihin pyydyksiin. Ollakseen mahdollisimman tehokas pyydys tulisi sijoittaa omenapuitten latvusten korkeudelle lähelle latvuksia. Aikuisten elinikä on yleensä 1-2 viikkoa, korkeintaan 3 1/2 viikkoa. Pääosa munista munitaan 1-3-vuotisten oksien alapinnalle, vähemmän lehdille ja raakileiden pinnalle. Munien kehitysaika on +16-17°:ssa keskimäärin 11-13 vrk, mutta yksittäisten munien kehitysaika hyvin erilainen vaihdellen jopa ± 50% keskimääräisestä. Toukka-ajan pituus vaihteli luonnonoloissa lämpötilasta riippuen n. 24-36 vrk. Vastakuoriutunut toukka syö aluksi omenan pintasolukkoa, sen jälkeen spiraalimaisen käytävän lähelle pintaa ja n. 3-5 vrk:n kuluttua tunkeutuu mallon läpi siemenkotaan. Toisena ravintokasvilajina mainitaan kvitteni (*Cydonia oblonga*). Toukkien esiintyminen päärynässä on aivan satunnaista.

Majuri Ilkka Jalas esitti löytämänsä 4 yks. Spaelotis clandestina suecicaa ja selosti lajin tuntomerkkejä S.ravidaan verrattuna. Esityksen yksityiskohtainen selostus ensi kiertokirjeen liitteenä.

Rakennusmestari Erkki Peltonen esitti seuraavat preparoidut toukat: Argynnis niobe (PK: Liperi, M.Kononen leg.), Venusia cambrica (PK: Pielisjärvi, ex ovo) ja toukkien erojen vertailun vuoksi Apatele tridens (Irkutsk), A.psi (Mäntyharju) ja A.cuspis (Porvoon pit.).

Lu.kand. Kalevi Keynäs kertoi Lemonia dumi'n esiintyneen Hankoniemellä syksyllä 1968 suunnilleen yhtä runsaana kuin v.1967. Voitiin todeta lajin pystyvän lisääntymään ja lentämään varsin epäedullisessa säässä (lämpötila +4° C, tuuli 7 Beauf.); lentoa todettiin myös lumisateessa (tosin aurinko ajoittain esillä). Lajia esiintyy laajalla alueella Hankoniemellä. Esittäjä pyysi, että lajia ei kerättäisi ensi syksynä Tvärminnessä, koska hän aikoo suorittaa siellä merkintäkokeita.

Joulukuun kokous pidetään keskiviikkona 11 p:nä joulukuuta 1968 klo 19 Yliopiston Eläintieteen laitoksen isossa luentsosalissa. Esityksiä sarjassa mielenkiintoisia perhoslöytöjä. Tiedonantoja.

Seuran perinteellinen pikkujoulujuhla pidetään välittömästi kokouksen jälkeen ravintola Oltermannin Kiltassa. Jouluillallinen, johon kuuluu alkupalat, lämminruoka ja puuro tai kahvi on hinnaltaan 16,- mk. Ohjelmaa.

Sihteeri

SUOMEN PERHOSTUTKIJAIN SEURA
LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND

Helsinki - Helsingfors

Ainonkatu 4 C 38

puh. 499 067

H:ki 10

Helsinki, tammikuun 9 pnä 1969

N:o 9/68

Arvoisa seuramme jäsen.

Joulukuun kokouksessa 11.12.1968 oli läsnä 63 jäsentä. Jäseniksi hyväksyttiin metsänhoit. Seppo Levanto, abit. Osmo Jaakkola sekä koulu-
laiset Peter Bogomoloff, Nils Svartling, Lars Therman, Dick Forsman,
Raimo Boman ja Marcus Wikman. Uusiksi jäseniksi ehdotettiin teinit Kim-
mo Hulkkonen ja Harri Stendahl. Majuri Ilkka Jalas ilmoitti saatavissa
olevista uudenlaisista hämäräkatkaisijoista. Niissä on Mikromatik sähkö-
silmäkatkaisija, joka on säädettävissä lux-määrän mukaan. Laite on vesi-
tiivis ja mikäli tilauksia saadaan vähintään kymmenen on mahdollista
saada alennuksia. Katkaisijan hinta on noin 150:-.

Leht. Osmo Peltonen esitti kaksi lajia: Erebia euryale euryaloi-
des Tgstr. Maaselästä Itä-Karjalasta v. 1943 ja Lithosia cereola Hb.
Mäntyharjulta. E. euryale on odotettavissa nyky-Suomen alueelta Ilomant-
sin seuduilta, sillä lajia saatiin v. 1939 Suojärveltä (M. Kononen leg.).
Itä-Karjalassa se on joks. yleinen, mutta lentää vain parittomina vuosi-
na. Laji muistuttaa E. ligeaa, mutta punaruskeat vyöt etu- ja takasiivis-
sä ovat hiukan laajemmat ja niissä olevat mustat täplät pistemäisiä
vailla valkeaa keskusta tai puuttuvat usein kokonaan. Lajin lentoaika ja
-paikat samat kuin ligealla. L. cereola lentää rämeillä ja kosteilla nii-
tyillä heti auringonlaskun jälkeen heinäkuun puolivälissä (lentoaikara-
jat 29.6.-18.8.). Kuoriutumisen tapahtuu kylmällä usvaisella säällä.
Naaraat eivät lennä, vaan istuvat varvulla, jolloin koiraita voi parveil-
la kymmenittäin ympärillä. Koiraan lento hidasta, lepättelevää. Massa-
esiintyminen Mäntyharjulla vv. 1950 ja 1961. Koiras tulee myös valolle.

Majuri Ilkka Jalas kertoi kokemuksiaan perhoskeräilyn tiimoilta.
Hän mainitsi mm. että harvinaisten satunnaislajien etsiminen on useimmi-
ten melko tuloksetonta, mutta jos niitä etsii nimenomaan silloin kun
säätila on otollinen vaelluksille, saattaa tulos joskus olla myönteinen
mikäli etsiminen on riittävän ahkeraa. Hän kertoi esimerkkinä lajin
Pontia daplidice löydön syyskuun alussa v. 1934, jolloin hän oli yhdes-
sä koulutoveriensa Teuvo Tyräpään ja Achilles Westlingin kanssa saanut
lajia Helsingin Jätkäsaaresta ja sen lähettyviltä yhteensä lähes 100 yk-
silöä. Samoin hän kertoi vuosien mittaan saaneensa isoja Vanessoja 3 yk-
silöä ja näjneensä toiset kolme, joita ei ollut saanut kiinni.

Hän kertoi myös kokemuksistaan miten lapset, joiden havaintokyky
pikkuseikoissa voi olla hyvin tarkka, silloin tällöin havaitsevat mielen-
kiintoisia otuksia ja ovat tulleet havainnoistaan ilmoittamaan.

Lopuksi hän kertoi havainnoistaan eräiden harvinaisten lajien e-
linympäristöistä selostaen mm. millaisilla paikoilla hän oli Ruotsissa
löytänyt lajia Strymon w-album toukkana. Hän kehoitti lounais- ja etelä-
rannikolla kesänsä viettäviä harrastajia yrittämään etsiä tämän lajin
toukkia jalavalta juhannuksen tienoilla. Laji elää lämpöisillä paikoilla
jopa yksittäisillä jalavilla, mutta ei näytä viihtyvän metsien sisällä.

Lapin harvinaisuuksista hän mainitsi mm. lajit Entephria flavi-
cinctata ja nobiliaria, joita hän oli saanut ensiksimmäintua Norjasta
ja jälkimmäistä sekä Suomesta, että Norjasta. Molemmat lajit näyttävät
viihtyvän vain hyvin kosteilla paikoilla kallion rinteillä. Löytöpaikat
ovat olleet kallioiden pohjois- ja luoteisrinteillä, missä lumen sulama-
vesi on virrannut pitkin jyrkkiä kalliointeitä (Saxifraga oppositifo-
lia?). Lajit eivät taida olla kovin tarkkoja korkeuden suhteen, sillä
nobiliariaa hän on saanut Kilpisjärveltä noin 700 metrin korkeudesta ja
Jäämeren rannalta Norjasta merepinnan tasolta. Flavicinctatan hän on

saanut myös merenpinnan tasolta (myös sabinin) Pohjois-Norjasta. Ainoa tunnettu suomalainen yksilö sensijaan on Anjaloodista ilmeisesti lähes 1000 m. korkeudelta. Kumpaakin lajia on siis syytä hakea alempaakin mikiäli löytää oikealta vaikuttavia elinympäristöjä.

Prof. Esko Suomalainen näytti joukon perhosia, jotka dos. Lasse Sarmalisto oli keväällä 1965 kerännyt Galapagos-saarilta. Ko. saarten perhoslajisto ei ole runsas. Kiitäjälajeja on suhteellisen paljon. Kiitäjät ovat yleensä samoja lajeja kuin Etelä-Amerikan mantereella, vaikka ainakin eräät Galapagos-saarilla ovat isolaation vaikutuksesta erilaistuneet omaksi rodukseen.

Teini Leif Löfgren näytti Siunttiosta 8.8.1968 saamansa Apamea zollikoferi-yksilön. Samalla hän näytti saman lajin ab. internigrata yksilön, joka oli tullut Espoon Laajalahdesta 6.9.1968. Dos. Jouko Kaisila ilmoitti lajia saadun tänä kesänä myös Latviasta.

Ekonomi Kauko Helomaa oli saanut 16-23.9.1968 Helsingistä Episma caeruleocephalaa kaksi koirasyksilöä. Samoin oli hän saanut Kirkkonummelta (U) 28.7.1968 koirasyksilön Salebria semirubellaa. Tri Harry Krogerus oli saanut myös S.semirusbellan Lohjalta 23.8.1968.

Tri Harry Krogerus näytti Parasemia plantaginis-yksilön, joka oli melkein yksivärisen keltainen. Sen oli löytänyt abit. Larry Huldén Lohjalta 31.7.1968.

Dos. Jouko Kaisila näytti gynandromorfisen Agrotis clavis Hfn. yksilön (vasen puoli koiras, oikea naaras) Pieksämäeltä 3.7.1968, ottaja J. Jalava, sekä Xantorrhoë quadrifasciata Cl. koiraan, jolla cremata-lisäkkeet olivat ulostyöntyneet. Yksilö oli Lounais-Hämeen Luonnonsuojeluyhdistyksen museosta Forssasta (Somero 24.6.1961 A. Nurminen leg.). Vielä esittäjä näytti kuvia englantilaisen prof. Varleyn preparoimista perhoskoiraiden hajulisäkkeistä, jotka oli saatu näkyviin puhaltamalla ilmaa lasikapillaarilla perhosen keskiruumiin. - Keskustelussa todettiin useilla perhoslajeilla olevan joko jaloissaan tai takaruumiissaan tällaisia karvatupsuja, joiden tehtävistä ei ole tarkempia tutkimuksia olemassa.

Rehtori A.V.V. Mikkolä kertoi saaneensa vielä 6.12.1968 lampulla Kustavista C. vau-punctatan ja Peronea maccanan.

Tammikuun kokous pidetään keskiviikkona 15.1.1969 klo 19 Yliopiston Eläintieteen laitoksen isossa luentosalissa. Esitelmä: Maist. Osmo Heikinheimo: Tietojen keruuta ruutumenetelmällä. Tiedonantaja.

Sihteeri

